

SABIMA

Stans tapet av
naturmangfold!

26.4.2021

Kurs i naturmangfoldloven og konsekvensutredninger

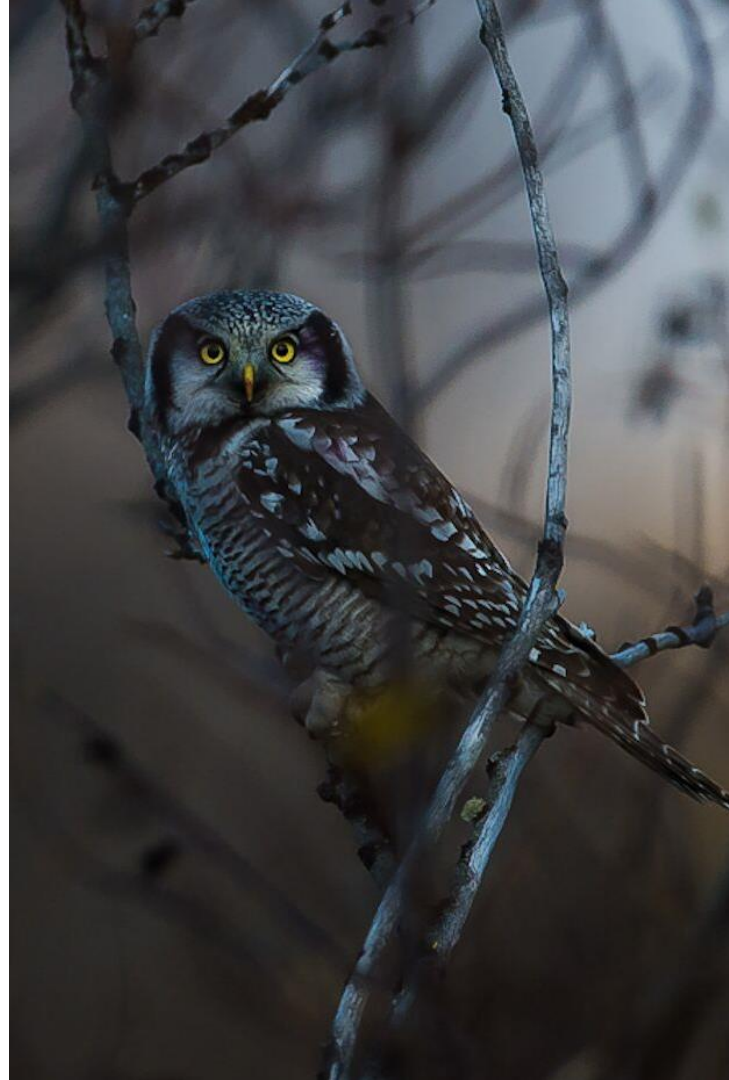
Opplegg

- **Bolk 1**

- Naturkrisen i Norge
- Hva er juss og hva er politikk
- Gjennomgang av de viktigste delene i naturmangfoldloven kap 2/m eksempler

- **Bolk 2**

- Sammenheng naturmangfoldloven og KU
- Gjennomgang av de viktigste delen i KU forskriften/m eksempler
- Oppsummering

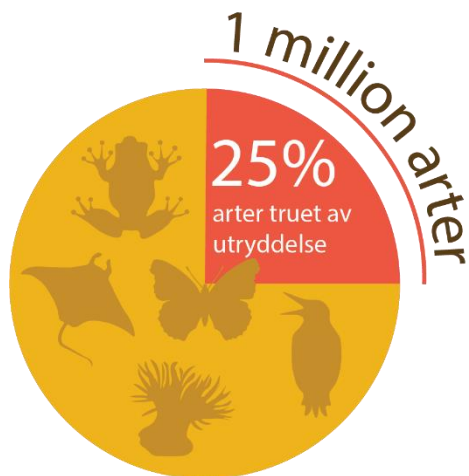
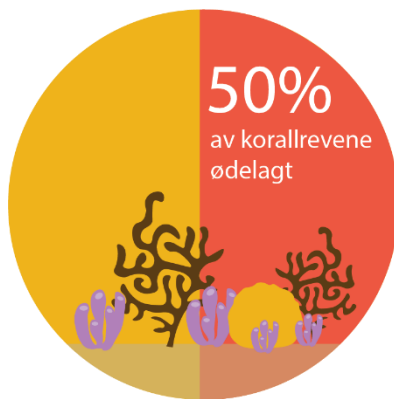
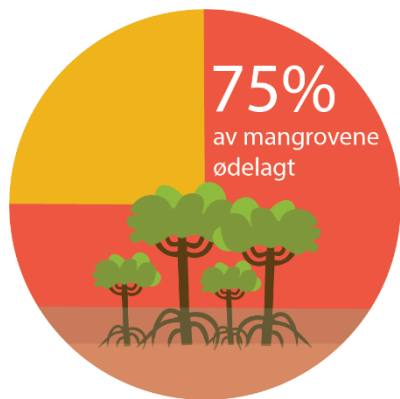
DEBATT

Klimaendringer

Den globale naturkrisen utspiller seg nå

Et stort antall ekspertrapporter viser at tilstanden til havet er mer alvorlig enn mange har trodd. Men samtidig viser de at mange av løsningene på verdens utfordringer ligger nettopp i havet.

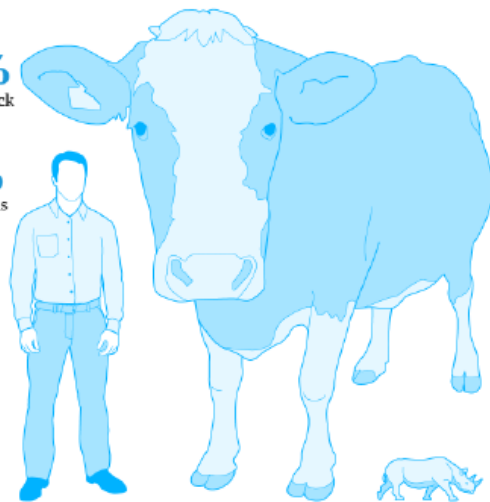

SABIMA

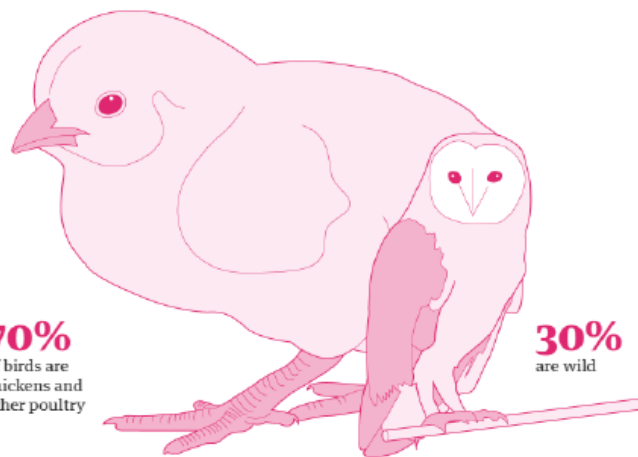
60%
are livestock

36%
are humans

4%
are wild
mammals

70%
of birds are
chickens and
other poultry

30%
are wild

[MENY](#)

vårtland

[LOGG INN](#)

Norge når ikke ett eneste av FNs 20 naturmål – håpet henger i tynn tråd

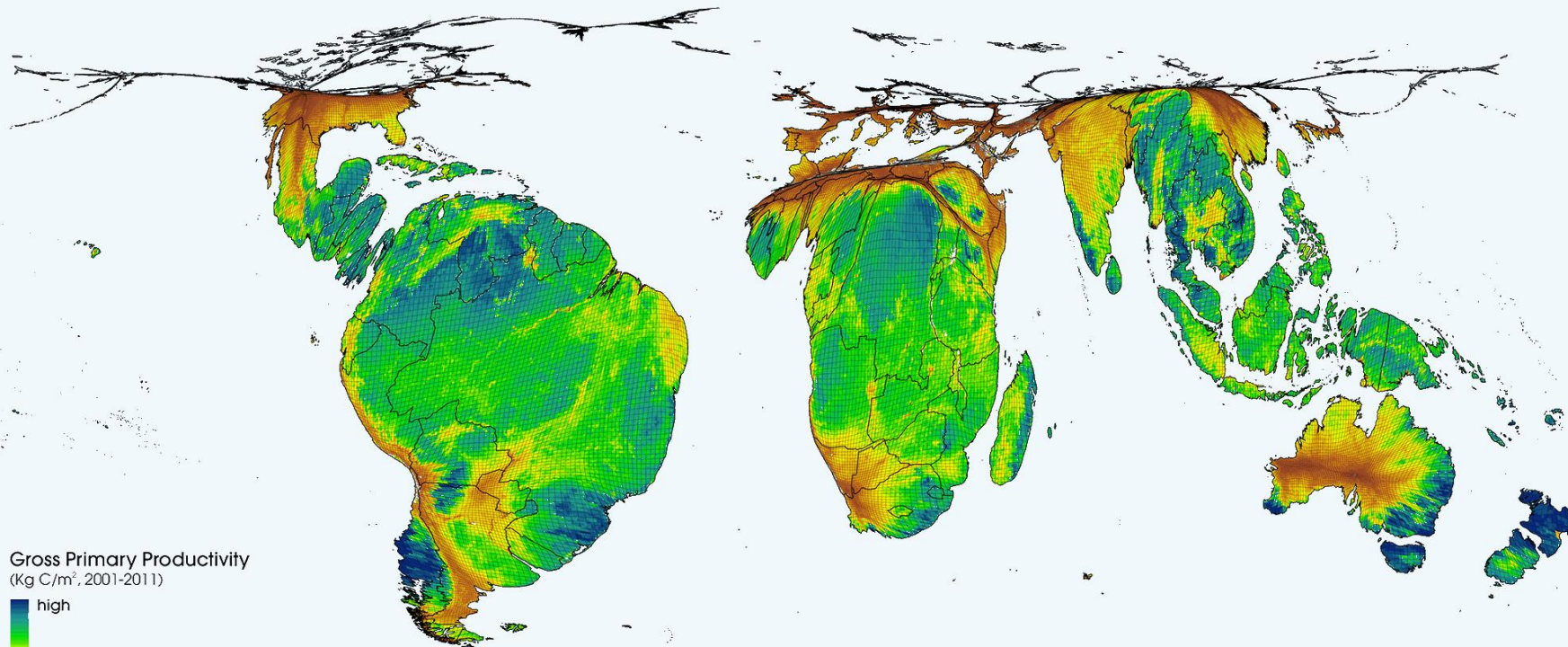
En ny rapport viser at Norge ikke vil nå noen av FNs 20 naturmål innen fristen som er 2020. – Vi raserer grunnlaget for vår eksistens, sier Ingrid Rostad i Forum for utvikling og miljø.

 Utvid

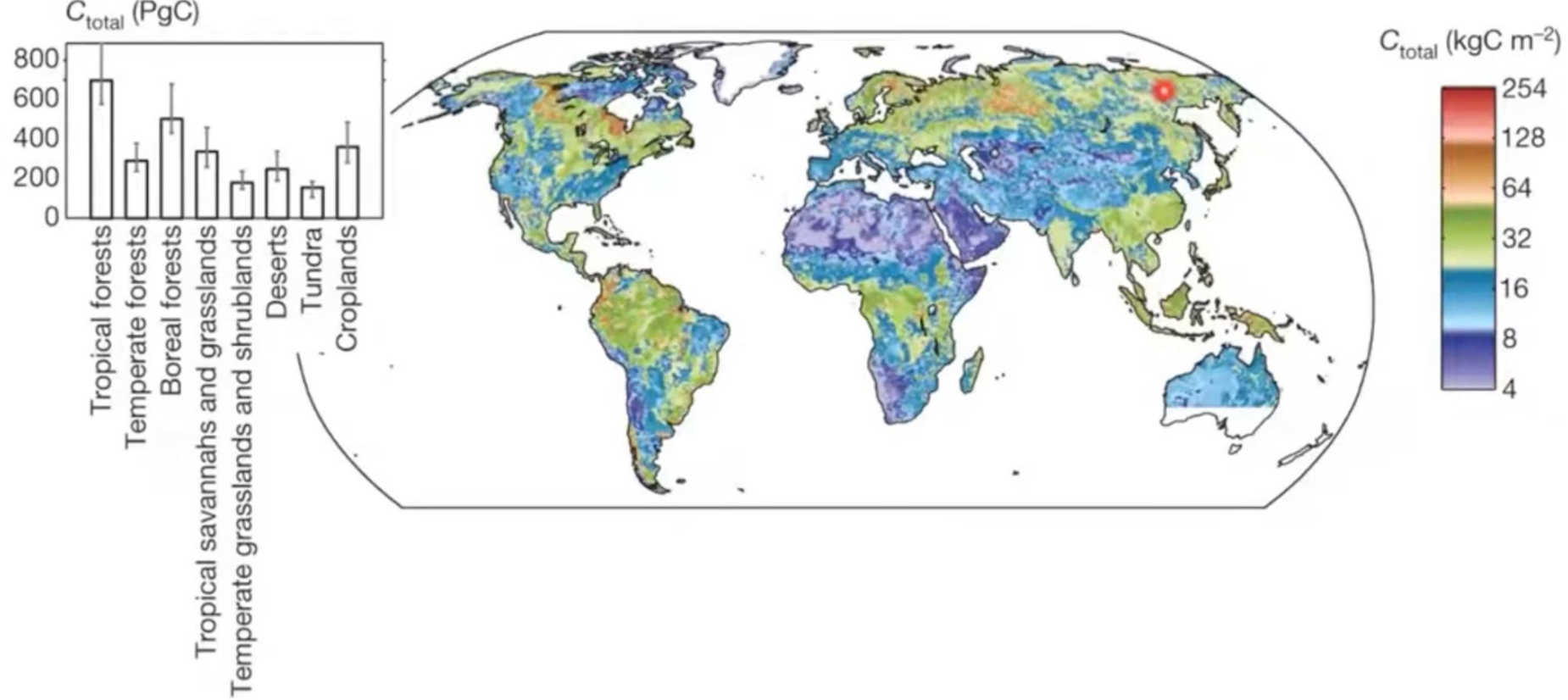

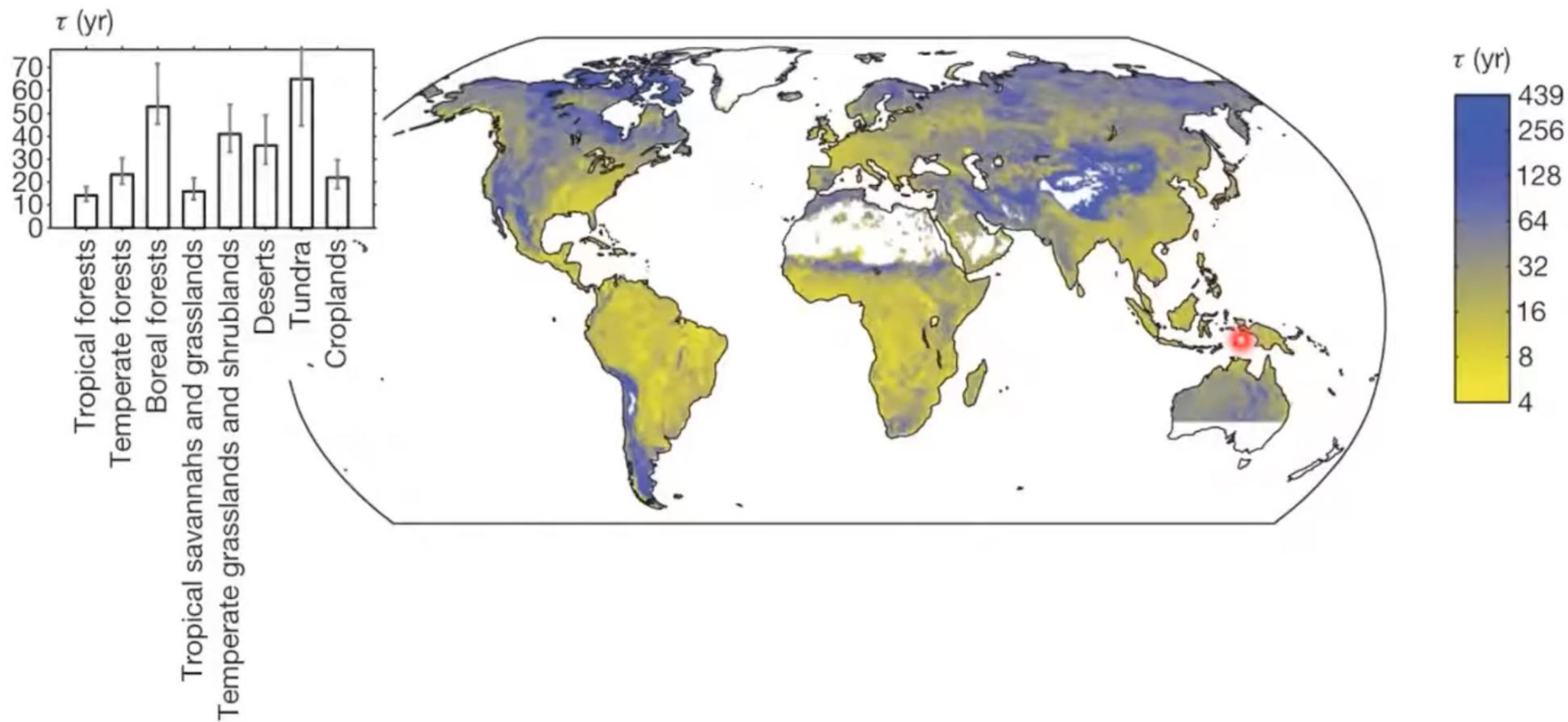
Hvorfor en ikke kan velge mellom klima og natur

January

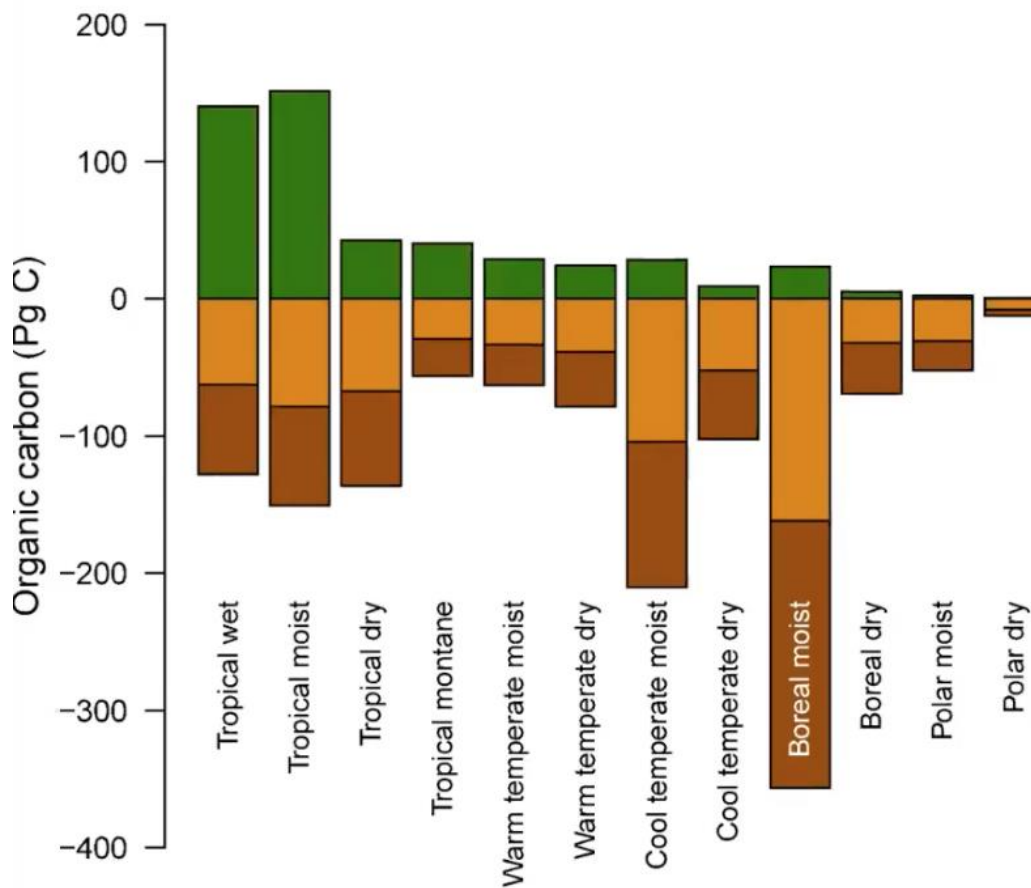

Data source: MODIS GPP/NPP Project (MOD17)

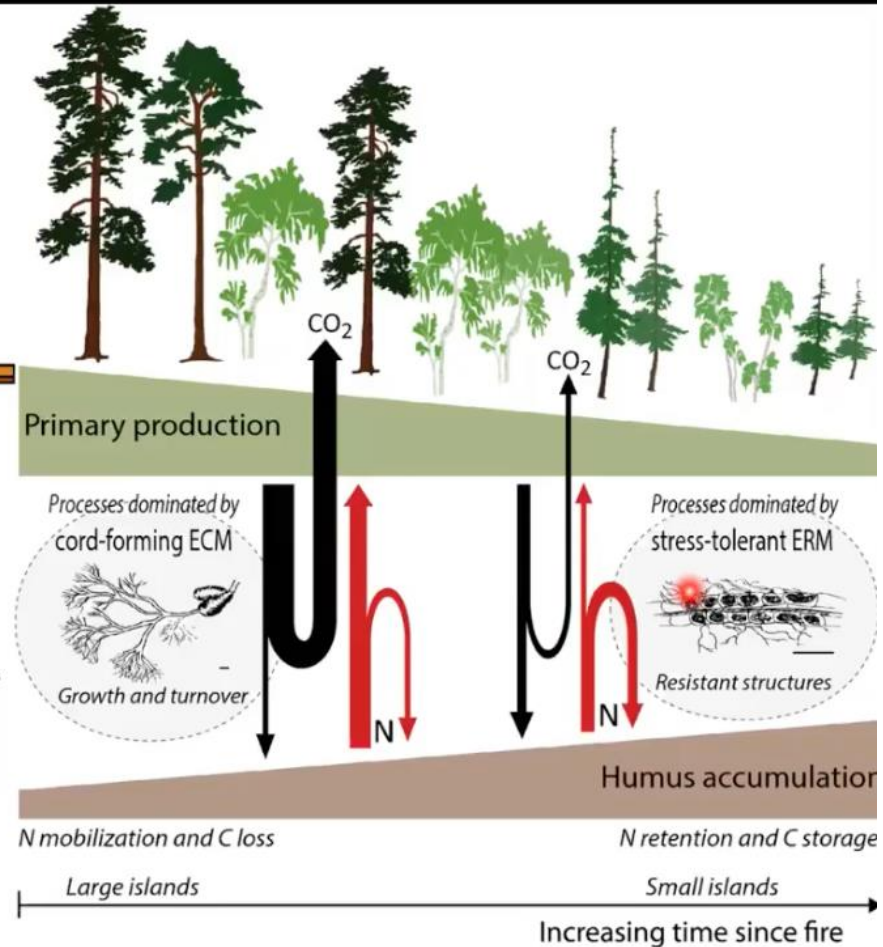

Above- and below-ground biomass

Sub- and topsoil

Scharlemann et al., 2014; Mayer et al., 2020

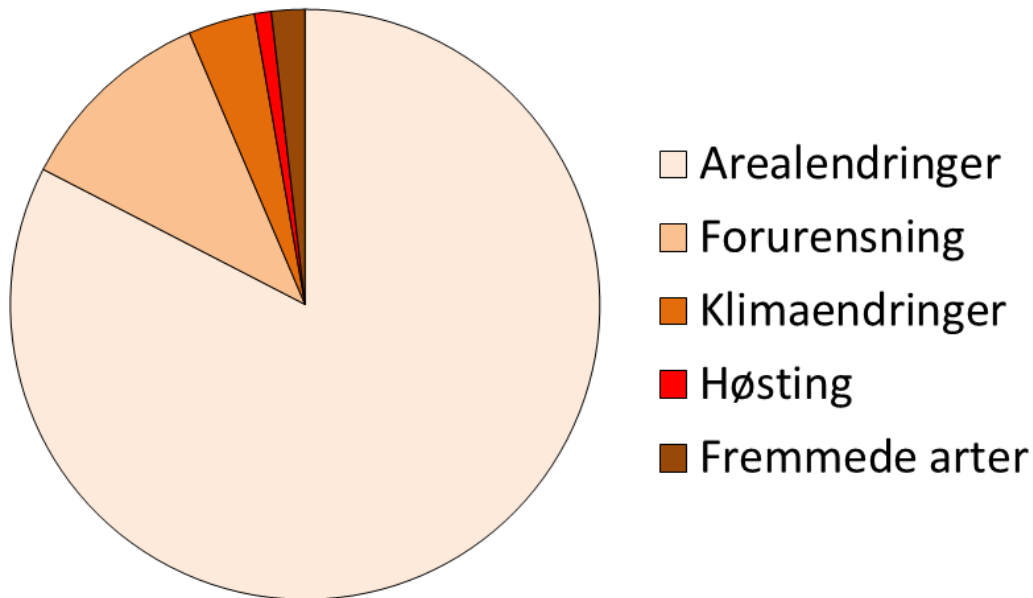
Clemmensen et al., 2014

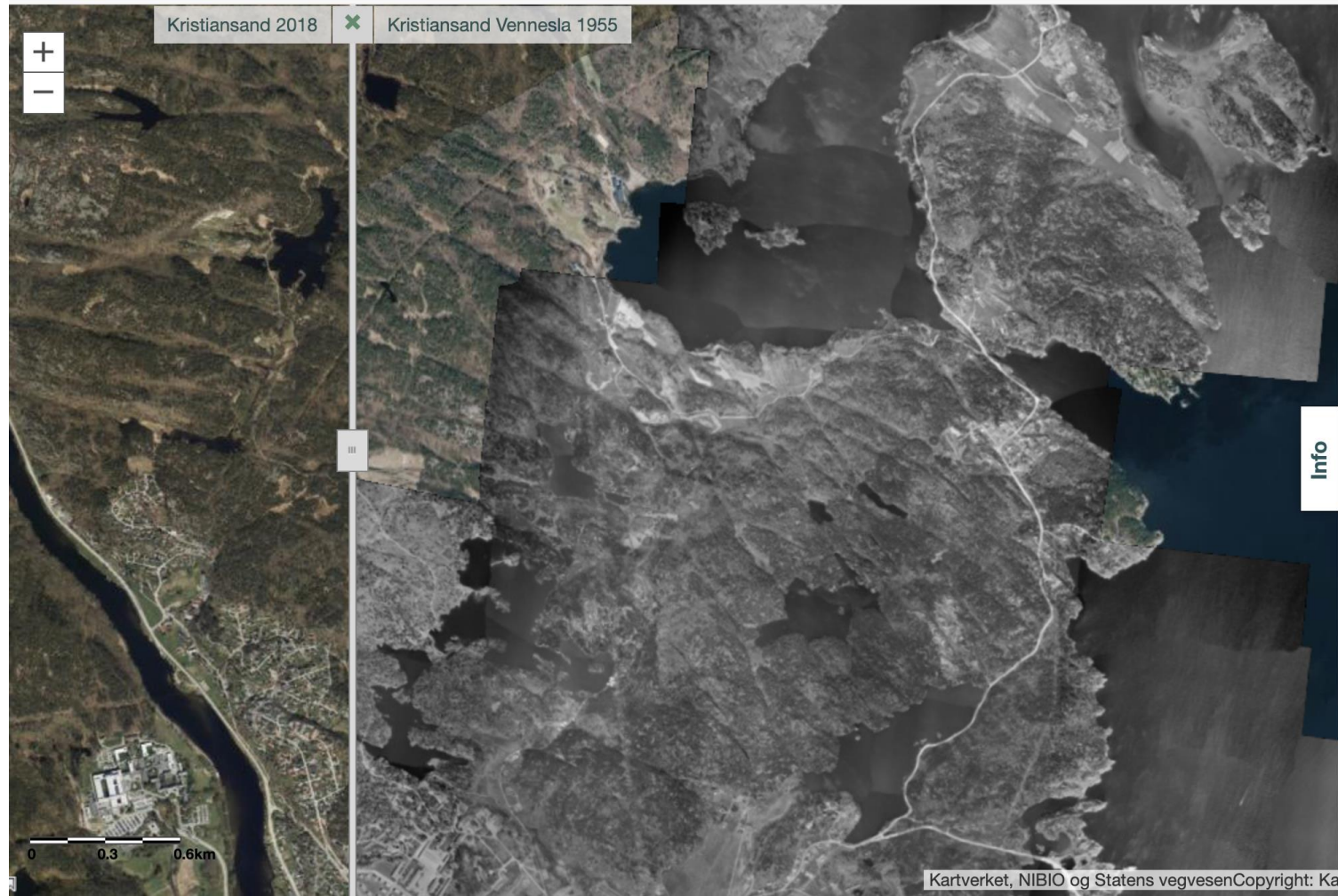

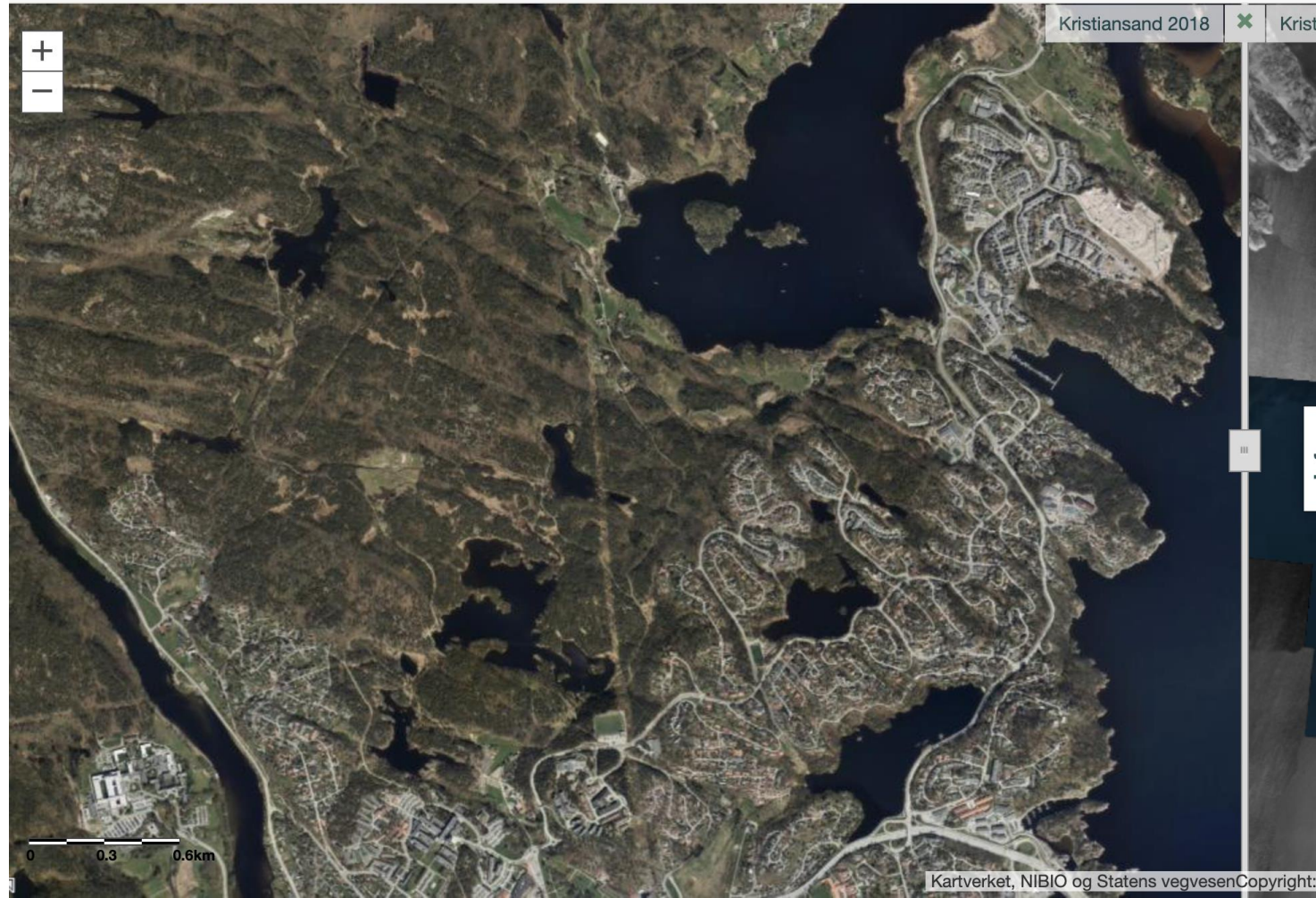
Arealforbruket truer artene

20 % av artene er på rødlista

Arealendringer desidert største trussel

1900

1940

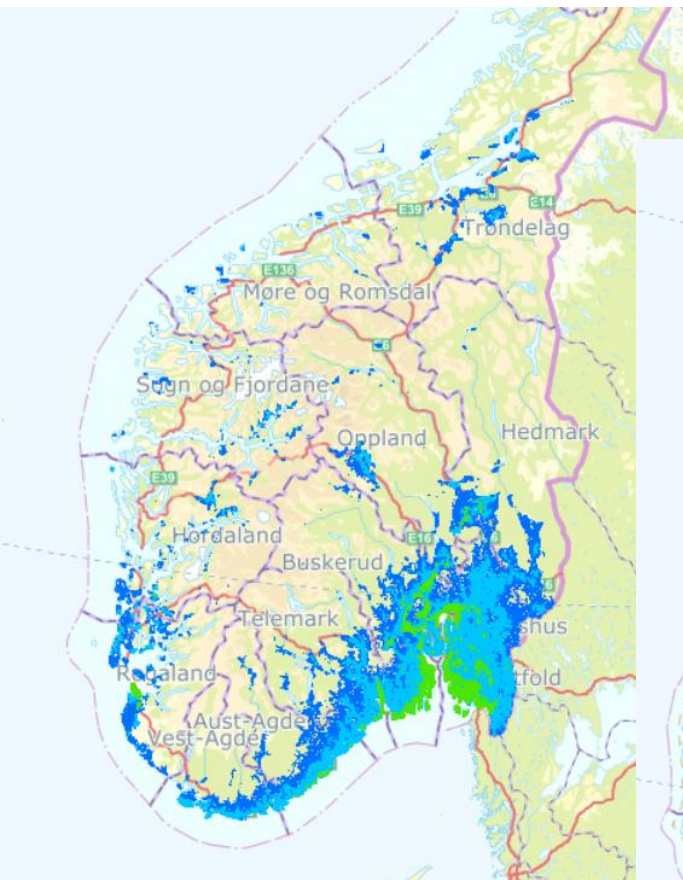

1988

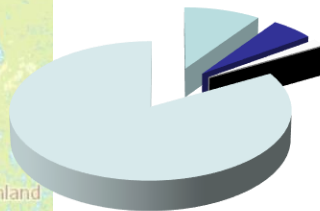

2018

Vi har ikke vernet de mest artsrike områdene

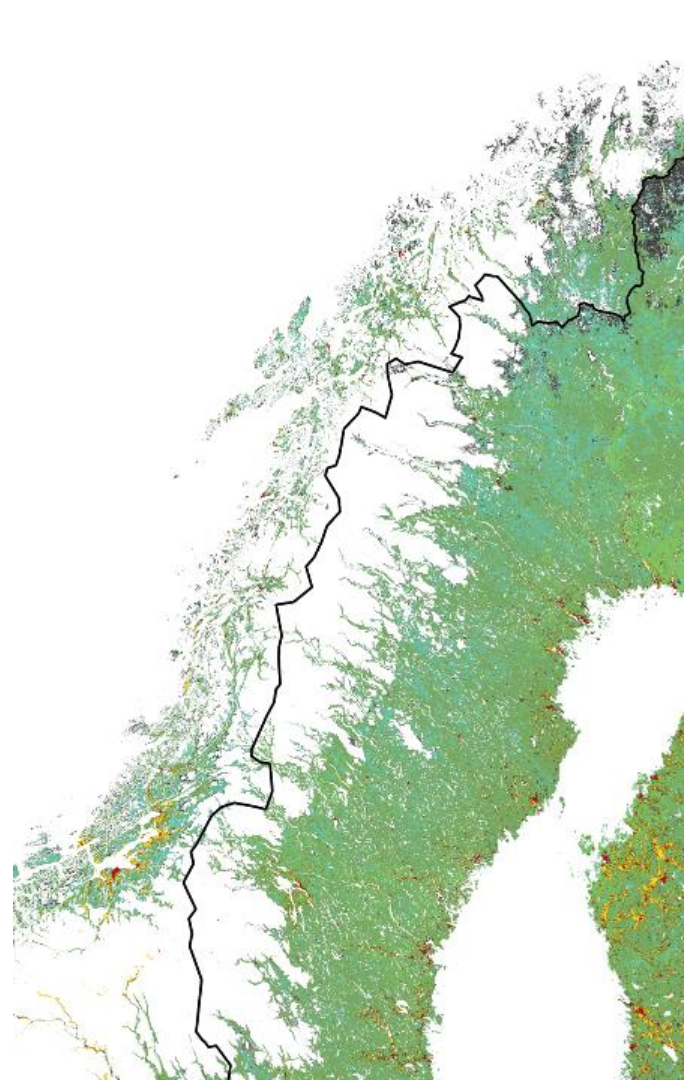
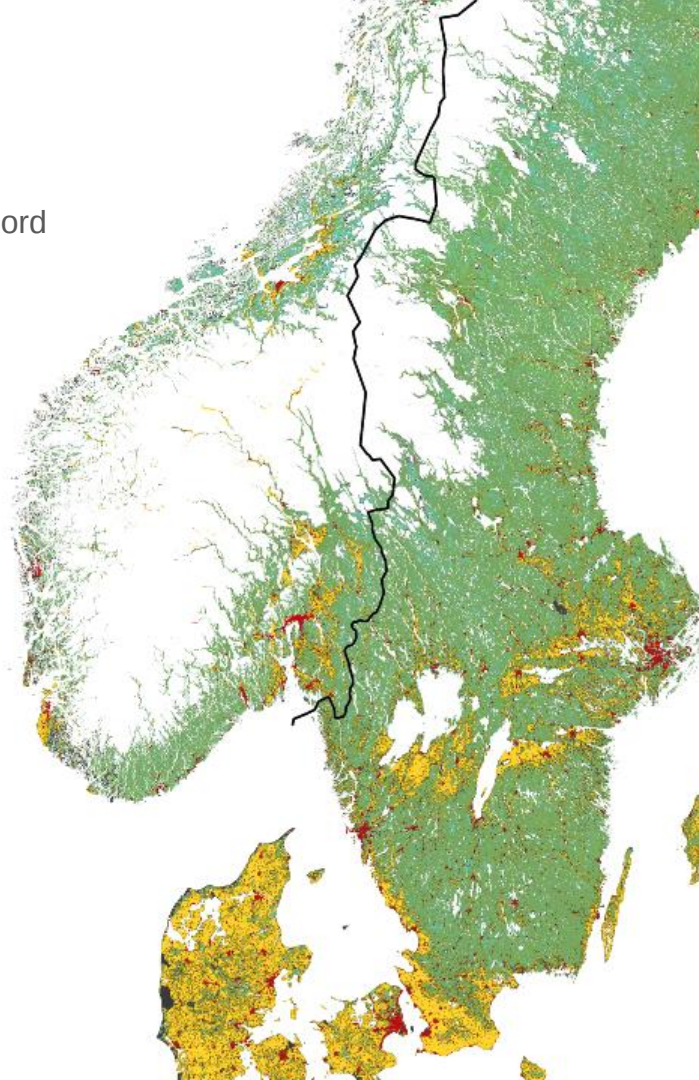
Vernet etter naturmangfoldloven

- Nasjonalparker
- Landskapsvern områder
- Naturreservater
- Andre
- Ikke vernet (83,2 %)

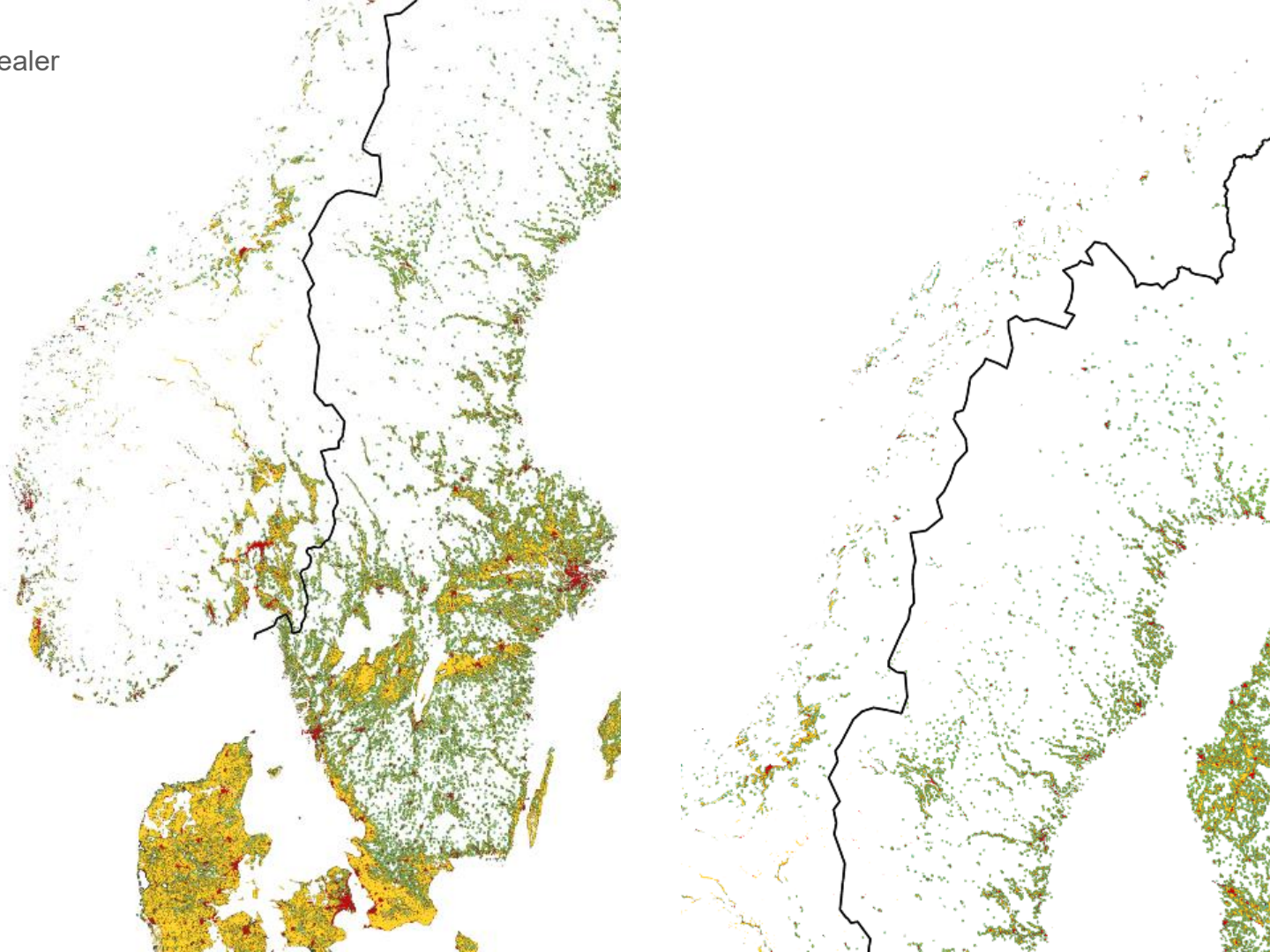
Norges areal

- Bart fjell
- 500 moh +
- Bratte arealer
- Skog, generelt skrinnsur jord
- Myrområder
- Matjord og byer

Matjord + omkringliggende arealer

«Beboelige Norge»

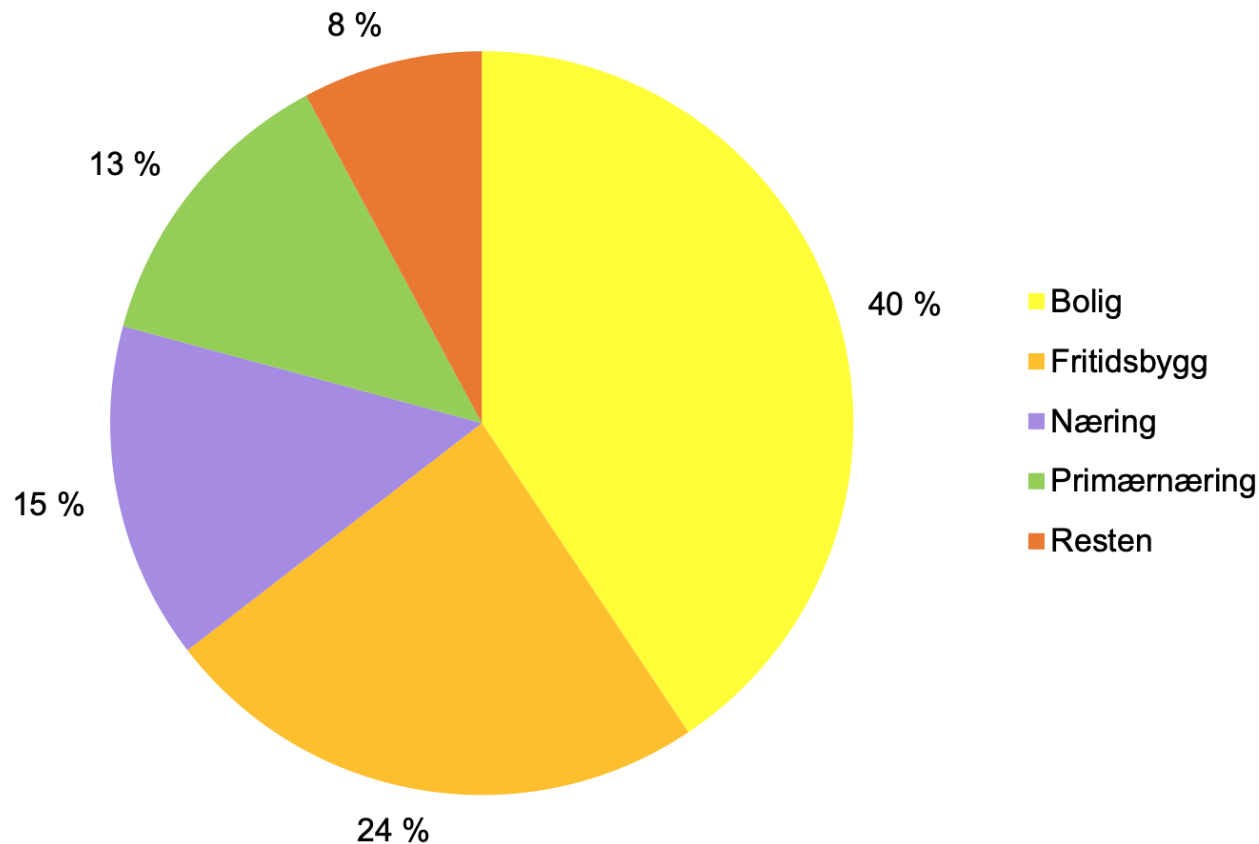

«Beboelige Norge»

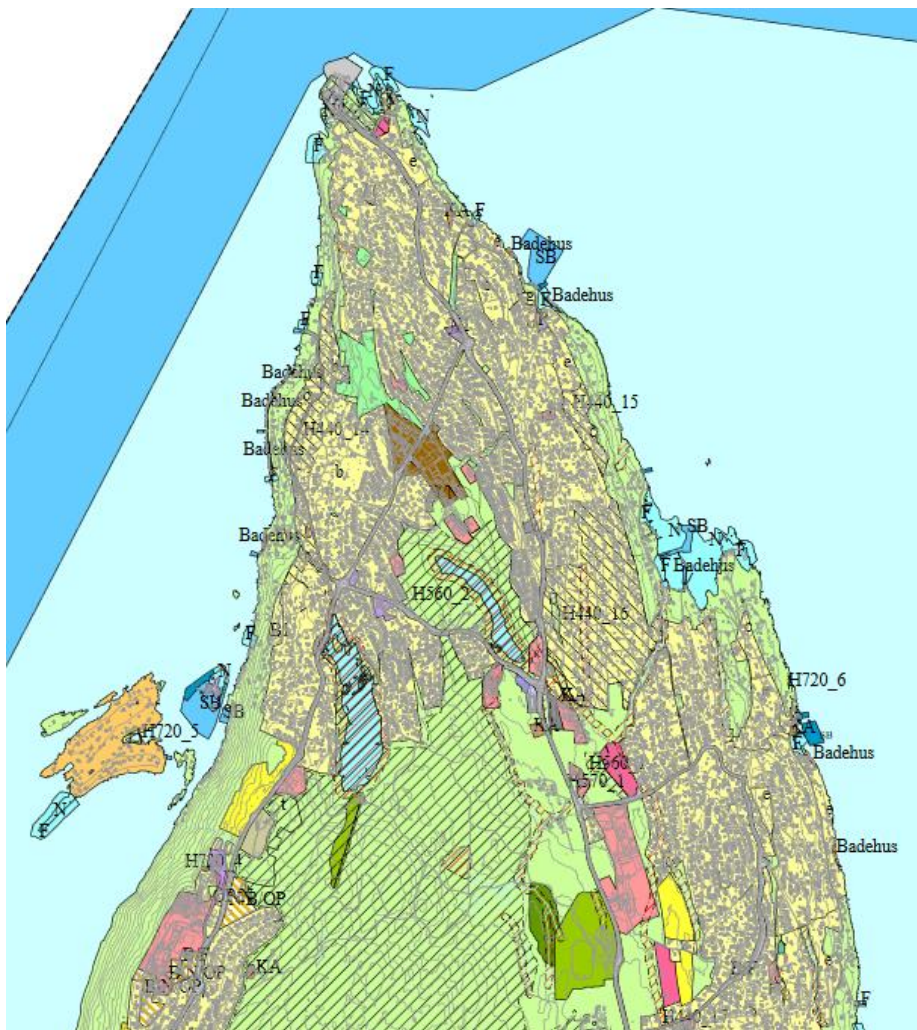
Figur 6.2

Utbygd areal 2008 – 2019 fordelt på bygningstyper. Landet. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Den kommunale arealforvaltningen!

Naturen forsvinner **der du bor**

Vi må ta bedre vare på naturen og artene som lever der. Men nå forsvinner norsk natur bit for bit, uten at noen har oversikt. Vi har derfor samlet tilgjengelige naturdata fra kommunene, og rangert dem etter ti valg de har gjort som påvirker naturmangfoldet. Sjekk din kommune!

100 poeng

Best

0 poeng

Verst

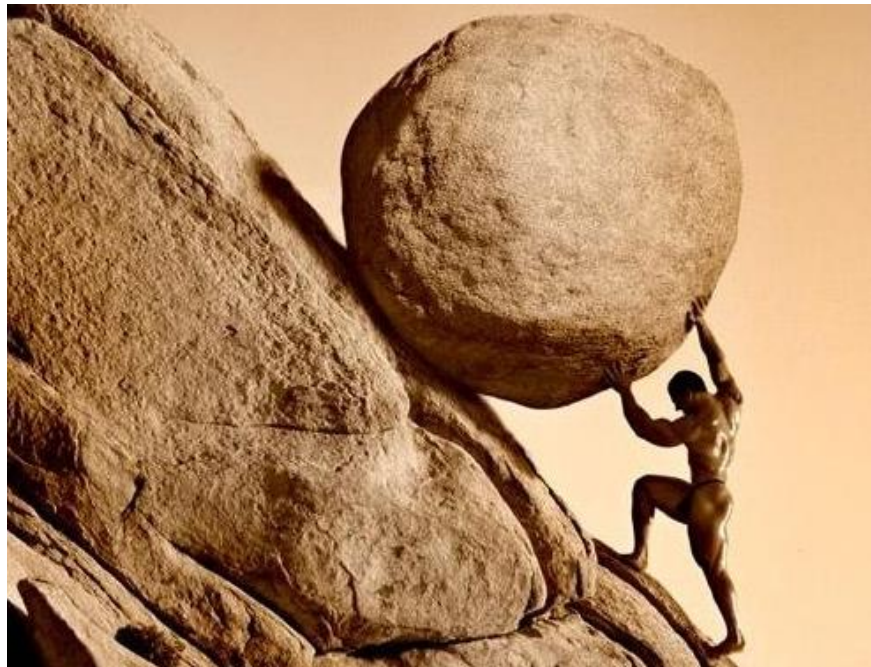
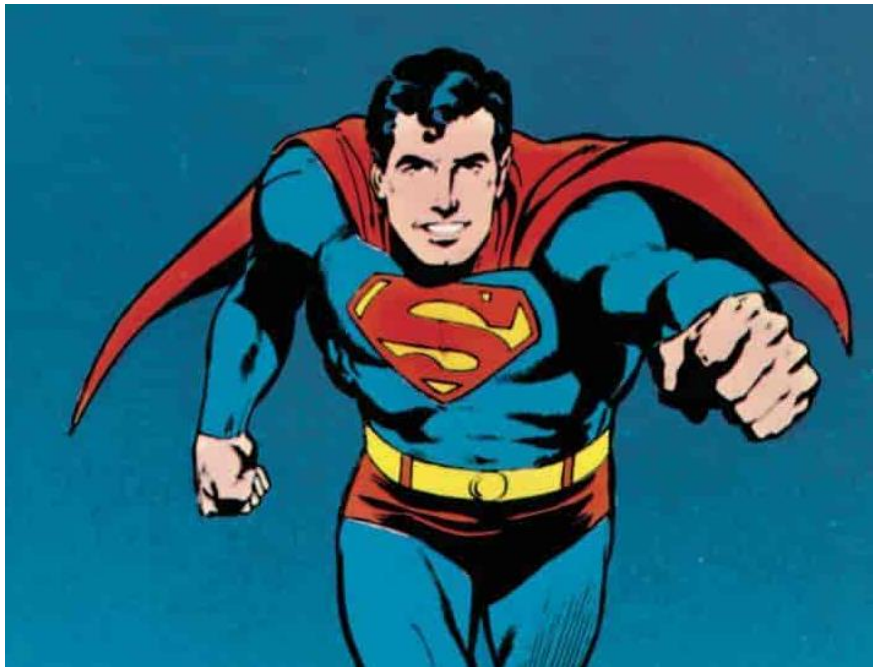
Sammenlagt

Beskytter kommunen naturen?

Satser kommunen på naturen?

Plassering	Kommune	Poengscore
1.	Hvaler	66.97
2.	Flakstad	66.94
3.	Solund	64.30
4.	Beiarn	58.33

Naturmangfoldloven

Juss eller politikk

Juss	«Politikk»
Er saksbehandlingsreglene fulgt?	Verdsetting av interesser
Er hensyn som vektlegges saklige?	Prioritering mellom interesser
Korrekt vurdering av faktum?	
Er rettslige vilkår for å treffe vedtak oppfylt?	Om tillatelse skal gis eller ikke
Er vilkårene saklige	Om det skal settes vilkår

Hva slags lov er Naturmangfoldloven?

- **Ikke trinnhøyde over annen lov:** Naturmangfoldloven kan fravikes til både fordel og ulempe for naturen i særlovgivningen
- **Tverrgående lov (sektorovergripende):** Felles med f eks forvaltningsloven at den setter minstestandarder for saksbehandlingen på alle forvaltningsområder
- **Integrasjonsprinsippet:** Miljøhensyn må integreres i enhver beslutning

Naturmangfoldloven står ikke over andre lover

Naturmangfoldloven gjelder i alle offentlige vedtak

Hva betyr dette i praksis?

Plan- og bygningsloven:
formål og hensyn:
bærekraftig utvikling,
kvaliteter i landskapet

Plan- og bygningsloven:
forslag til reguleringsplan
bebyggelse og anlegg

Kommunens behov for boliger

Næringsutvikling

Småbåthavn

Truet art

Forekomst av edelløvskog

Plan- og bygningsloven
og
naturmangfold-loven

Plan- og bygningsloven:
forslag til reguleringsplan
bebyggelse og anlegg

Kommunens behov for boliger

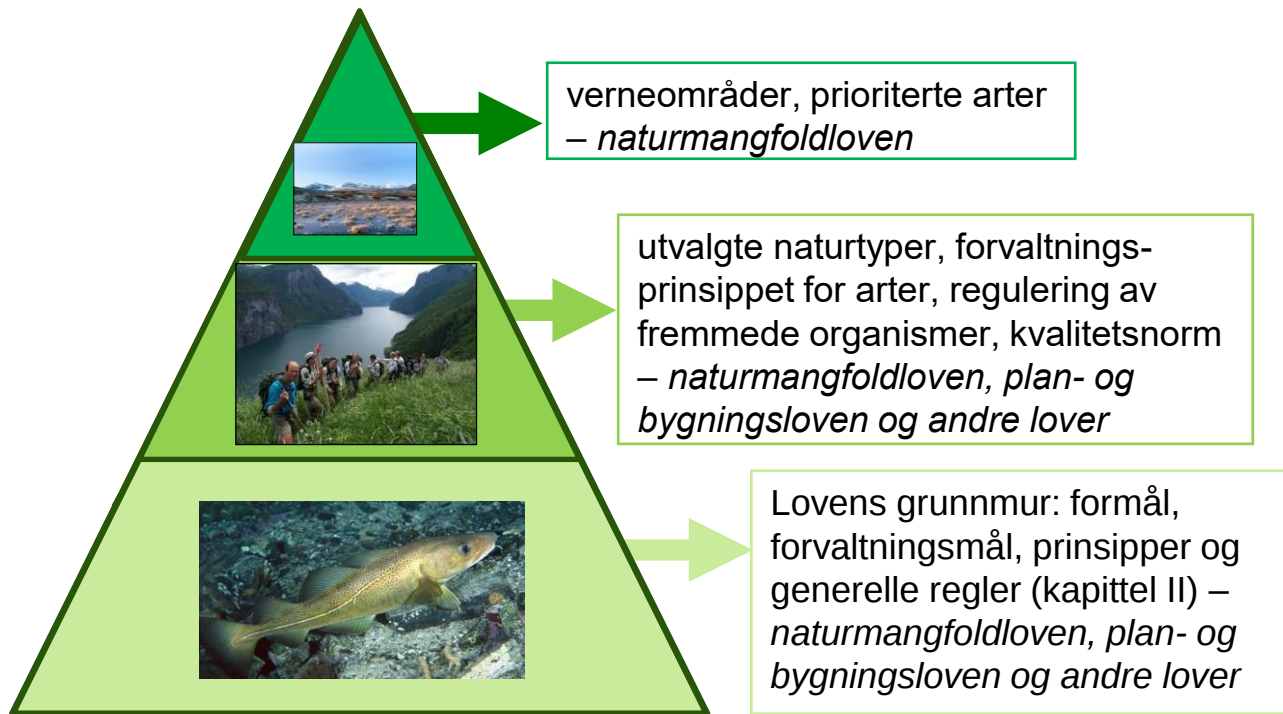
Næringsutvikling

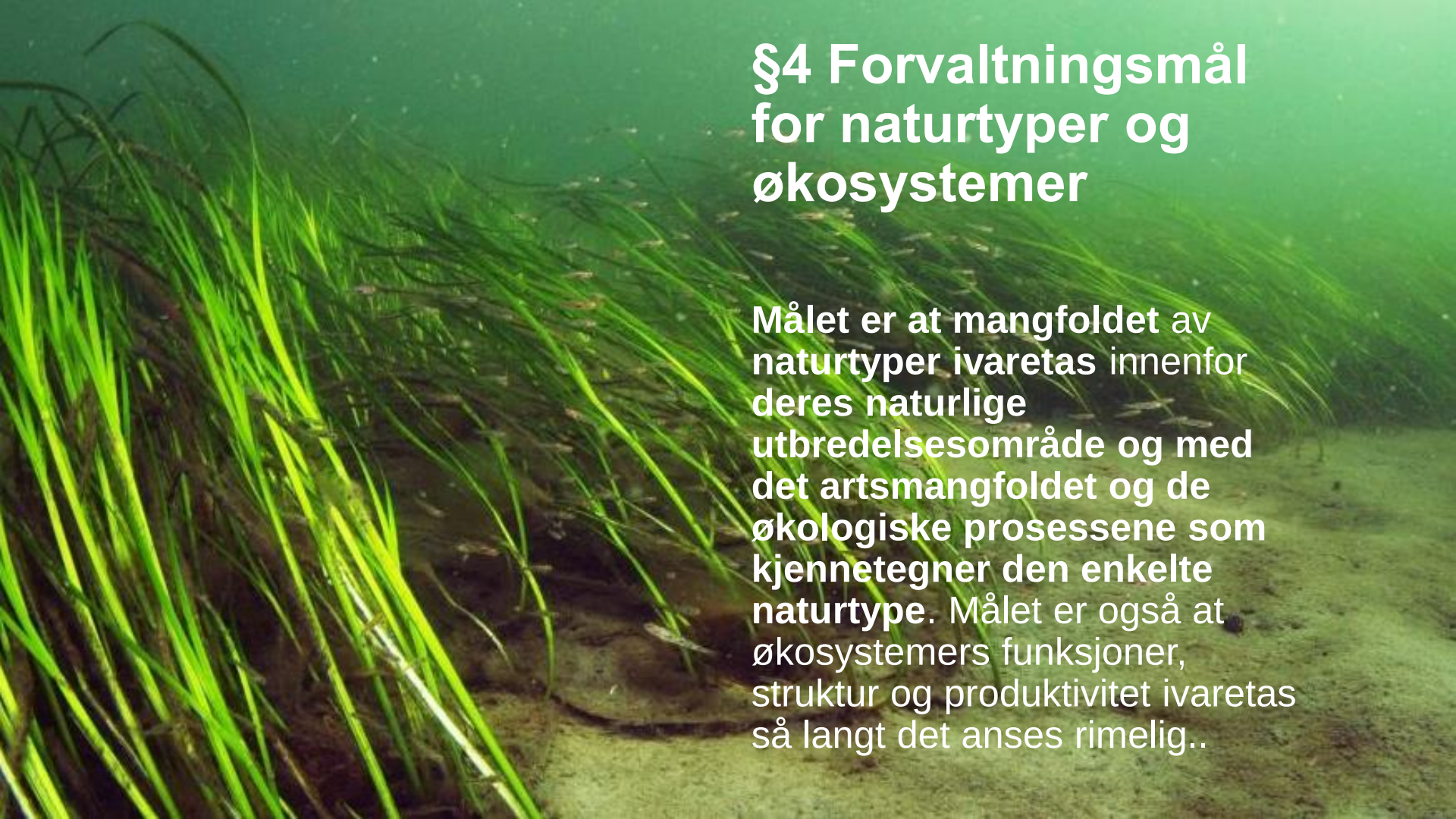
Småbåthavn

Truet art

Forekomst av edelløvskog

Lovens hovedformål:

An underwater photograph showing a dense field of green seagrass (likely eelgrass) growing from a sandy seabed. Numerous small, translucent fish are swimming in the water column above the seagrass. The water is clear and greenish, suggesting a shallow, healthy marine environment.

§4 Forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer

Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig..

Naturmangfold

BIOLOGISK MANGFOLD

Genetisk mangfold

Genetisk variasjon
Innenfor en art

Artsmangfold

Variasjon av arter

Naturtypemangfold

Variasjon av leveområder

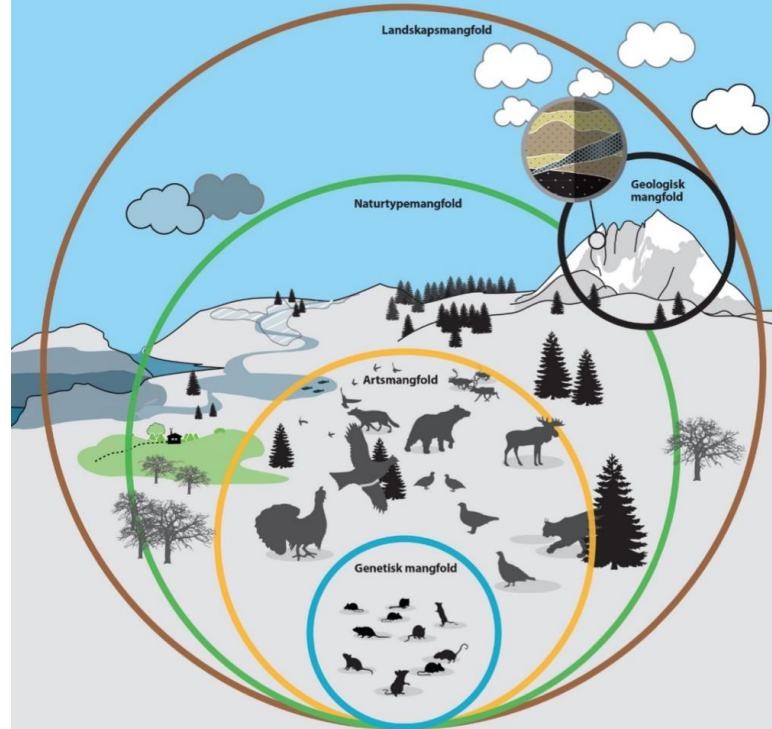
Landskapsmangfold

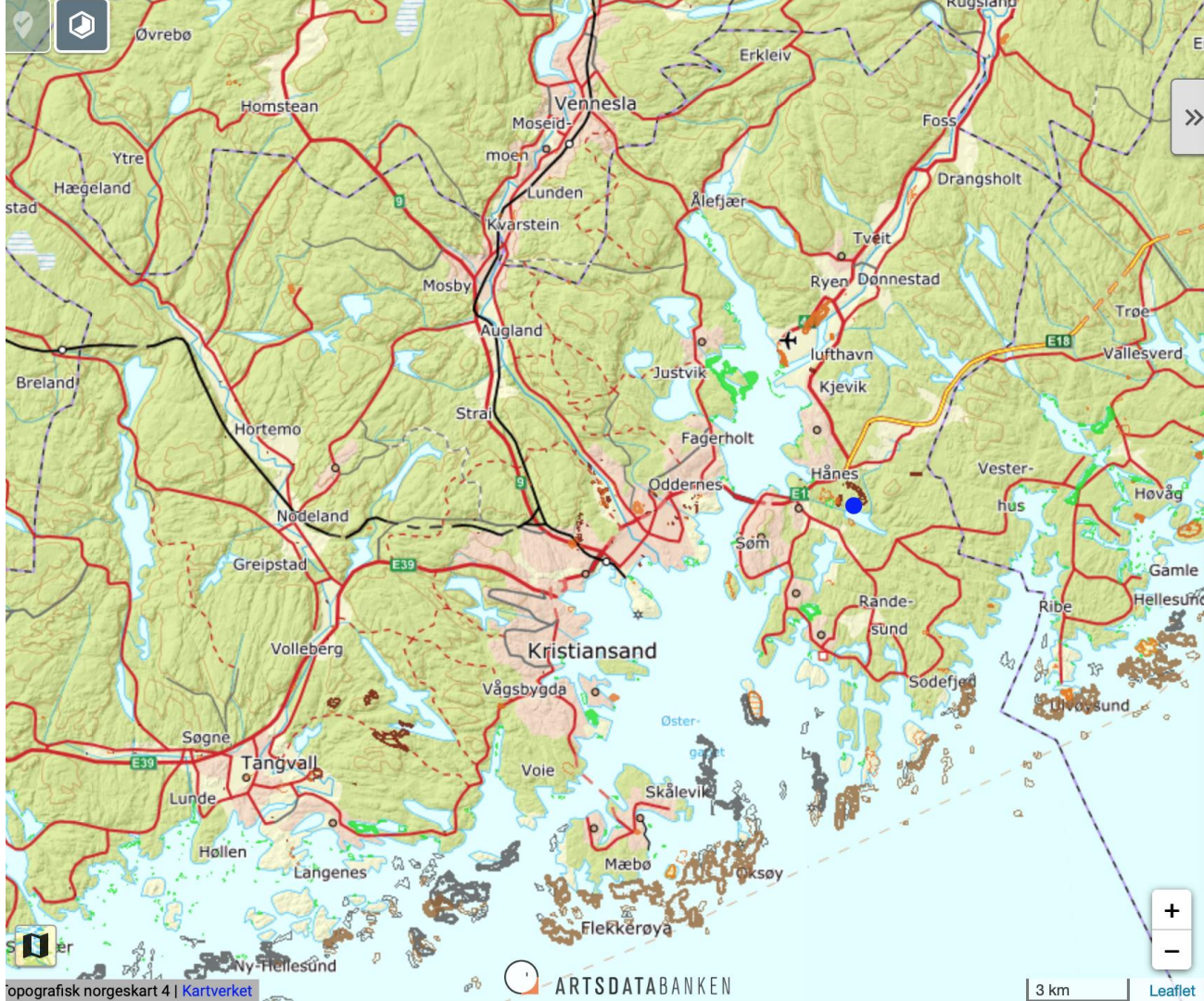
Variasjon av
landskapstyper

Geologisk mangfold

Variasjon i berggrunn,
løsmasser og terreng-
former, samt geologiske
prosesser

Søk etter kartlag eller område... Søk

Tegnforklaring

Naturtyper - DN Håndbok 13

Hovednaturtype - kulturlandskap

- A-områder
- B-områder
- C-områder

Naturtyper - DN Håndbok 19

Marine naturtyper - skjellsand

- A-områder
- B-områder
- C-områder

Marine naturtyper - tare

- A-områder
- B-områder
- C-områder

Marine naturtyper - ålegras

- A-områder
- B-områder
- C-områder

Naturtyper - utvalgte

Naturtyper - utvalgte

Utvalgt naturtype HB13

- Slåttemark
- Slåttemyr
- Hule eiker
- Kalksjøer
- Kalklindeskog
- Kystlynghei

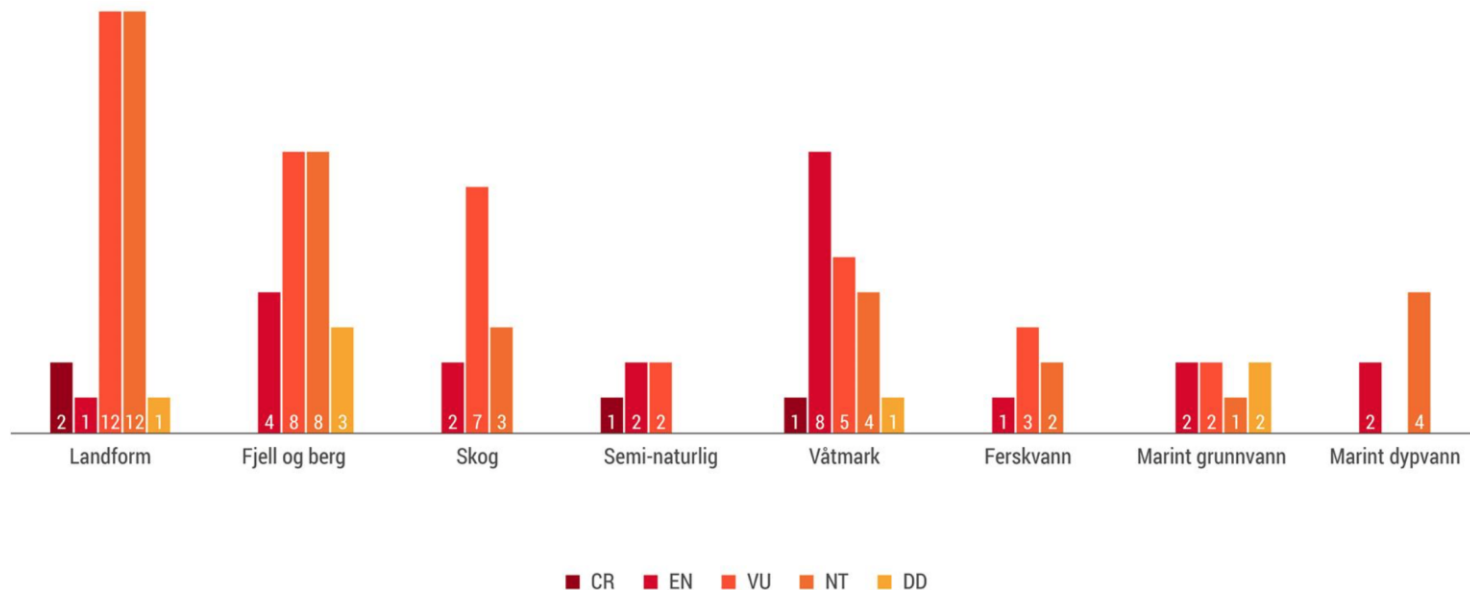
Ramsarområder

Ramsarområder

-

Hva sier rødlista?

I Norsk rødliste for naturtyper 2018 er 258 naturtyper vurdert. Av disse står 123 på Rødlista og 74 er vurdert som *truet*.

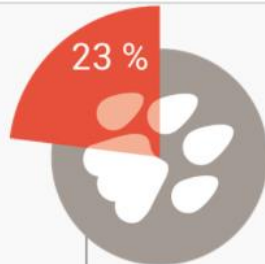

§5 Forvaltningsmål for arter

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i **levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder**. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Pattedyr

73 vurderte
17 truete

Fugler

232 vurderte
46 truete

Karplanter

1357 vurderte
246 truete

Lav

1389 vurderte
271 truete

Sommerfugler

2151 vurderte
319 truete

Vepser

954 vurderte
127 truete

Størst andel truete arter finnes i artsgruppene pattedyr, fugler, karplanter, lav, sommerfugler og vepser. Se i venstremenyen for flere resultater.

Eikdambekken

Bekk

←

Detaljerte resultater

1

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse

Miljødirektoratet

Faktaark

Arter av stor forvaltningsinteresse - punkt

Navn: Rynkeskinn

Vitenskapelig navn: Phlebia centrifuga

Kombinert kriterier: Nær trua arter

Søk etter kartlag eller område...

Søk

Kartlag

Gruppert på tema

4

Tegnforklaring

Prioriterte arter - punkt

>

Prioriterte arter - økologiske funksjonsområder

>

3

Arter - Rødlista

Artsdatabanken

Alle kategorier

>

RE - Regionalt utdødd

>

CR - Kritisk truet

>

EN - Sterkt truet

>

VU - Sårbar

>

NT - Nær truet

>

DD - Datamangel

>

§52 Utvalgte naturtyper (UN)

Når det foreligger dokumentasjon for at en naturtype etter vitenskapelige kriterier antas å ha en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 4, skal myndighetene etter loven her – av eget tiltak eller etter krav fra en organisasjon eller andre med rettslig interesse – vurdere om det bør gis forskrift etter første ledd.

«Betyr ikke at de er fredet, men skal sikre at naturtyper ikke utryddes».

Utvalgte naturtyper (8)

- Slåttemark (2011)
- Slåttemyr (2011)
- Kalksjøer (2011)
- Kalklindskog (2011)
- Hule og gamle eiker (2011)
- Kystlynghei (2015)
- Olivinskog (2021)
- Åpen grunnlendt kalkmark (2021)

1910

NINA Rapport

Åpen grunnlendt kalkmark i Oslofjordområdet

Uttesting av overvåkingsmetodikk og resultater fra 2020

Marianne Evju, Odd E. Stabbetorp, Siri Lie Olsen, Harald Bratli, Anders
Ofte og Vegar Bakkestuen

Norsk institutt for naturforskning

Prioriteringens betydning

- Generell betydning (§53):
 - Det skal tas *særsilt hensyn* til UN i all forvaltning og planlegging
 - Forringelse skal unngås
 - Konsekvenser av inngrep må klarlegges
 - Samlet kvalitet og erstatning må vurderes
 - Tilskuddsordninger
- Meldeplikt for skog- og jordbruks-tiltak i UN (§§ 54 og 55)
- Kommunene skal rapportere om forekomster av UN (§ 56)

Insektene forsvinner i vanvittig tempo: - En katastrofal kollaps

- De er naturens tannhjul, og uten dem vil naturen slik vi kjenner den, klappe sammen, mener norsk insektforsker.

- MASSEUTRYDDELSE: Verdens insekter styrter på vei mot en masseutryddelse, og truer dermed verden med en «katastrofal kollaps i naturens økosystemer». Det er budskapet i en fersk rapport. Foto: Shutterstock / NTB scanpix

- **MASSEUTRYDDELSE:** Verdens insekter styrter på vei mot en masseutryddelse, og truer dermed verden med en «katastrofal kollaps i naturens økosystemer». Det er budskapet i en fersk rapport. Foto: Shutterstock / NTB scanpix

Fire av ti fugler er borte fra åker og eng. Mer intensivt landbruk får skylden.

Så du ikke vipper på jordet i vår? Hørte du ikke lerken juble høyt i sky? Det overrasker ikke ornitologene.

§23 Prioriterte arter

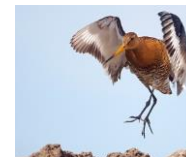
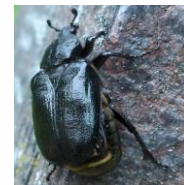
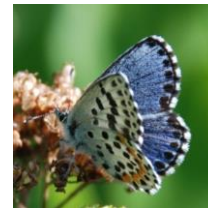
Når det foreligger dokumentasjon for at en art etter vitenskapelige kriterier antas å ha en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 5 første ledd, skal myndighetene etter loven – av eget tiltak eller etter krav fra en organisasjon eller andre med rettslig interesse – vurdere om det bør treffes vedtak etter første ledd.

«Betyr ikke at de er fredet, men skal sikre at arter ikke utryddes».

Prioriterte arter (14)

- Svarthalespove (EN)
- Dverggås (CR)
- Honningblom (CR)
- Rød skogfrue (CR)
- Trøndertorvmose (EN)
- Svartkurle (EN)
- Skredmjelt (CR->EN)
- Dvergålegras (EN)
- Elfenbenslav (EN)
- Eremitt (RE->CR)
- Elvesandjeger (EN)
- Dragehode (VU) (bille (EN) på lasset)
- Klippeblåvinge (EN->CR)
- Fjellrev (CR)

Prioriteringens betydning (§ 24)

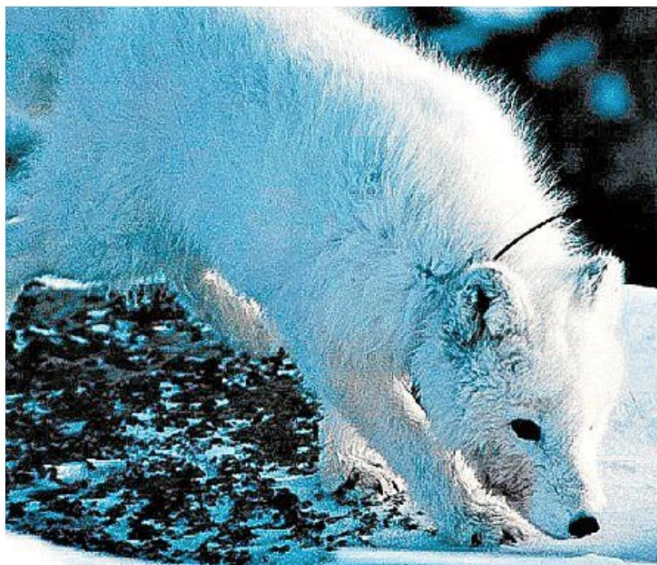
- Kan fastsette forbud mot uttak og forstyrrelse
- Beskyttelse av funksjonsområder
 - Grunneier kan kreve vern eller unntak
- **Krav om å klarlegge følgene**
- Myndigheten etter loven (fylkesmannen, ikke kommunen) kan gjøre unntak
- Regler om skjøtselstiltak(handlingsplan)
- Tilskuddsordninger

Norge

Den enes død gir den andre brød

640 rødrev har måttet bøte med livet i Finnmark i et forsøk på å redde den utryddingstruede fjellreven.

Fjellreven (t.v.) er i ferd med å dø ut, og stor innsats og mange penger settes nå inn for at den skal overleve. Det er også harde tider for Mikkel i Finnmark.

Riksrevisjonens undersøkelse av miljømyndighetenes etterlevelse av §§ 23 og 52

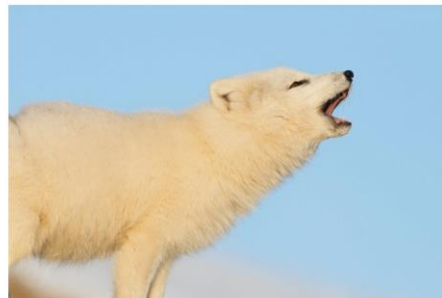
Offentliggjort 18.10.2018

Hovedfunn:

- Miljømyndighetene har i liten grad gjennomført vurderinger av om virkemidlene prioritert art og utvalgt naturtype var egnede.
- Ikke fulgt opp intensjonene i loven!
Riksrevisjonen mener dette kan få følger for ivaretagelse av truede arter og naturtyper
- Manglende finansiering

Revisjonsrapport for 2017 om
miljømyndighetenes etterlevelse av naturmangfoldlovens
bestemmelser om truede arter og naturtyper

§ 49 utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, **skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt** ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.

NYHETER

Norges strengeste naturvern står i veien for veien, men kun i teorien

I Norge bygges det motorveier gjennom naturreservater til tross for at disse har lovens strengeste vern. – Vi ser nå i sak etter sak at naturreservatene er i veien, sier advokat Tine Larsen.

Finn frem i kart Søk og filter Tegne og måle Mitt innhold

Navigasjon

Finn data

Deling

Kartlag

Jeg ønsker

Filterlag...

NATURVERNOMRÅDEN

- ☒ Naturvernområder alle
- ☐ Naturvernområder etter verneform
- ☐ Naturvernområder grense
- ☐ Naturvernområder tiggensepunkt
- ☐ Foreslåtte naturvernområder
- ☐ Foreslåtte naturvernområder grense
- ☐ Ramsenområder

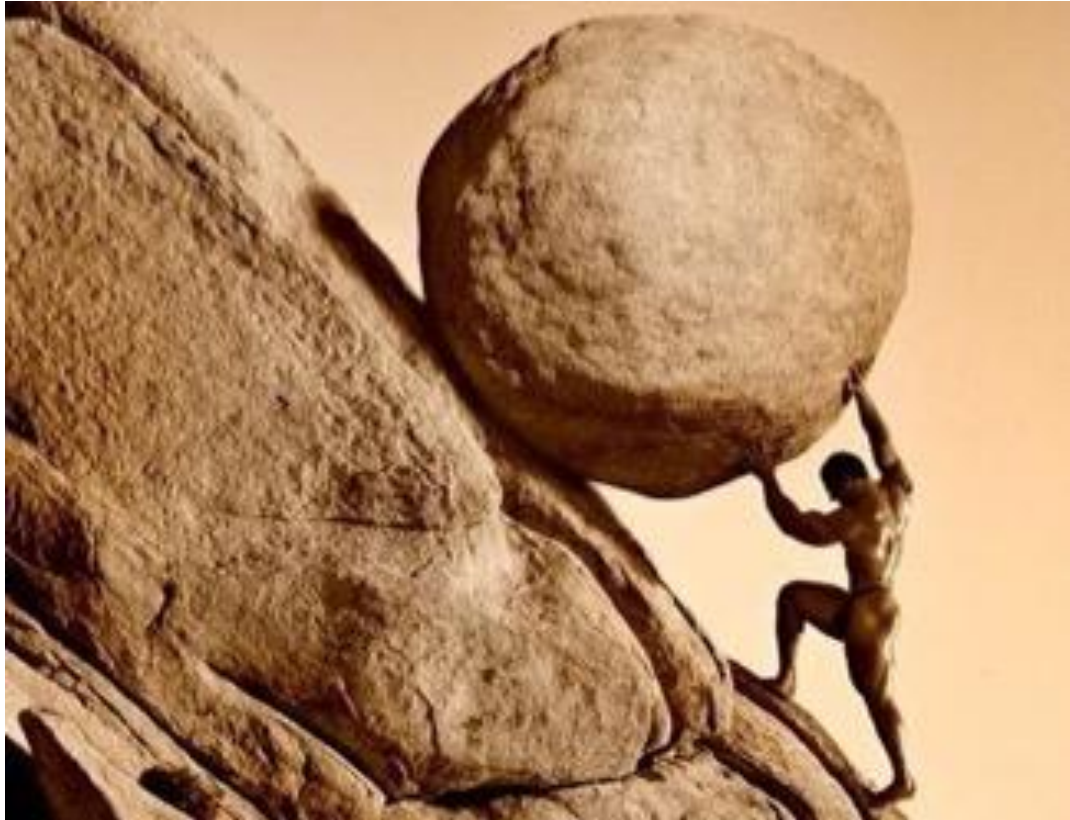
+ ☐ Natur i verneområder (NN)

+ NATURTYPEN, NATURMANGFOLD

+ ARTER OG ARTSFORVALTNING

Annen natur

§7 Prinsipper for beslutningstaking

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen. Setter krav om at vurderingene skal fremgå av beslutningen

- Alle myndighetsbeslutninger skal vise hvordan prinsippene er kommet inn i den konkrete saken og hvilken vekt de er tillagt, jf. Ot.prp. 52 (2008-2009) s. 378.

Advarer mot storstilt gjødsling av skog

Etter at staten ga store tilskudd har bruken av gjødsel i norsk skog tidoblet seg. Men forskere og biologer er svært skeptiske.

Stadig flere skogeiere bruker helikopter for å gjødsle skogen.

FOTO: PER HÅKON SOLBERG / NRK

Espen Sandmo
Journalist

Kjartan Trana
Journalist

Publisert 11. feb. 2018 kl. 20:55

Artikkelen er
flere år
gammel.

Saksforberedelse og avgjørelse

Lovanvendelse og skjønnsutøvelse

Vedtak, tilskudd eller forvaltning av fast eiendom (utøving av offentlig myndighet)

Krav til årsaks-sammenheng

Berører naturmangfold

Berører naturmangfold, men:

- Avslag på annet grunnlag enn natur
- Klagebehandling på annet grunnlag enn natur
- Myndighetsutøvelse som utelukkende har positiv effekt for natur

Paragraf 8 til 12 får anvendelse

Berører ikke naturmangfold

For eksempel:

- salg av landbrukseiendom som tilleggsjord
- fradeling av mindre LNFR-arealer som tilleggsarealer
- fradeling av festetomt
- grensejustering etter jordloven
- tilskudd til skogbruksplanlegging og miljøregistreringer

Paragraf 8 til 12 får ikke anvendelse

§8 Kunnskapsgrunnlaget

- Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på **vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.**
- Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.
- **Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer** gjennom bruk av og samspill med naturen.

Kilder til kunnskap

- Søknader
- Høringsuttalelser
- Offentlige databaser, for eksempel Naturbase og Artskart
- Offentlige publikasjoner, for eksempel rødlistor for arter og naturtyper
- Konsekvensutredninger/ kartlegginger/ rapporter

Tre hovedspørsmål:

Hvilket
naturmangfold
kan påvirkes av
beslutningen?

Hva er tilstanden
til denne?

Hvilke effekter vil
beslutningen ha
på
naturmangfoldet?

Publisert under: Regjeringen Stoltenberg II

Utgiver: Miljøverndepartementet

Sier nei til vei på Hitra for å redde hubroen

Nyhet | Dato: 14.07.2010

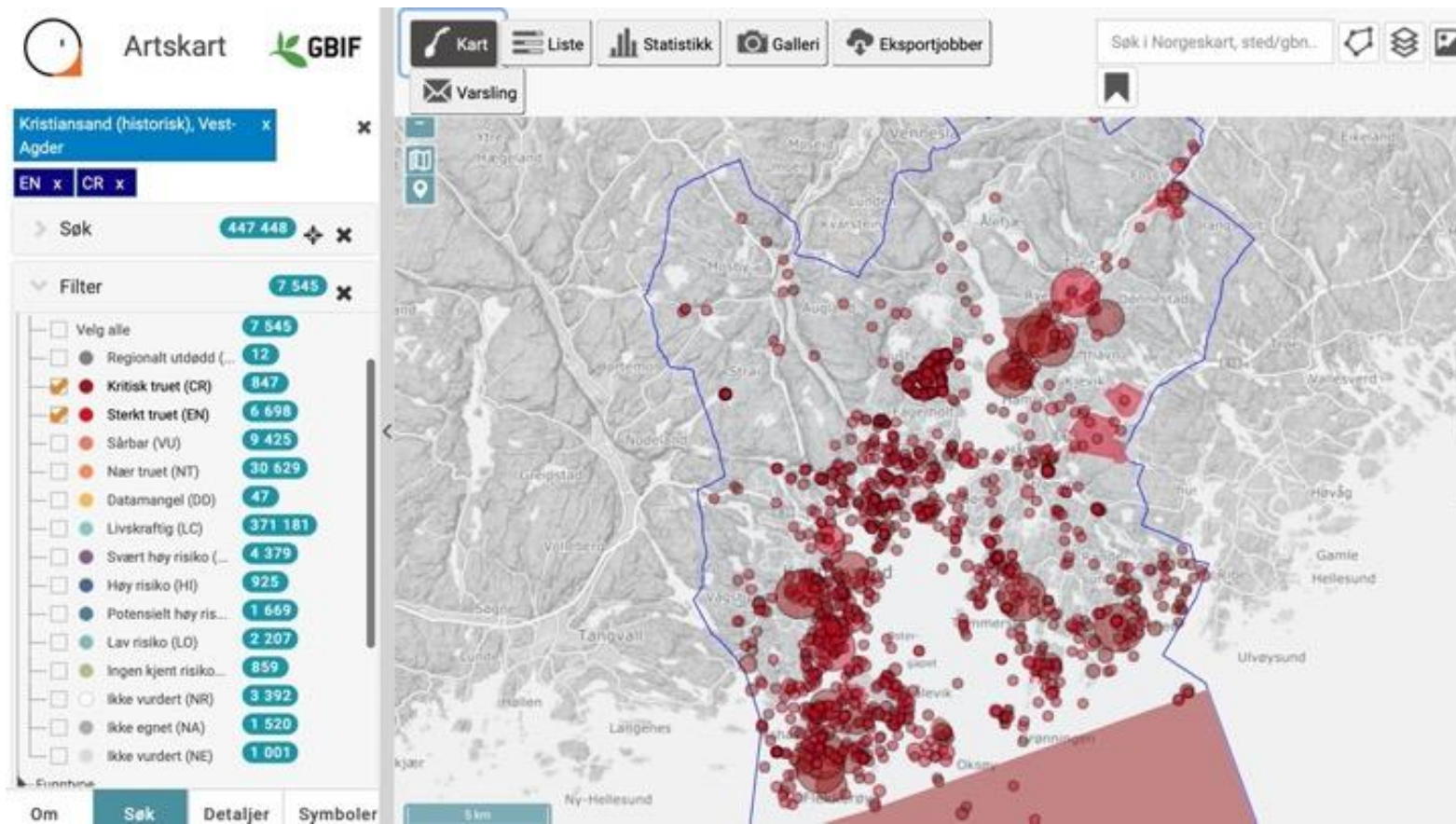
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim sier nei til en planlagt vei på Hitra for å sikre en viktig hekkeplass for hubro. Hubro er en sterkt truet fugleart i Norge.

Kunnskapsgrunnlaget mangler!

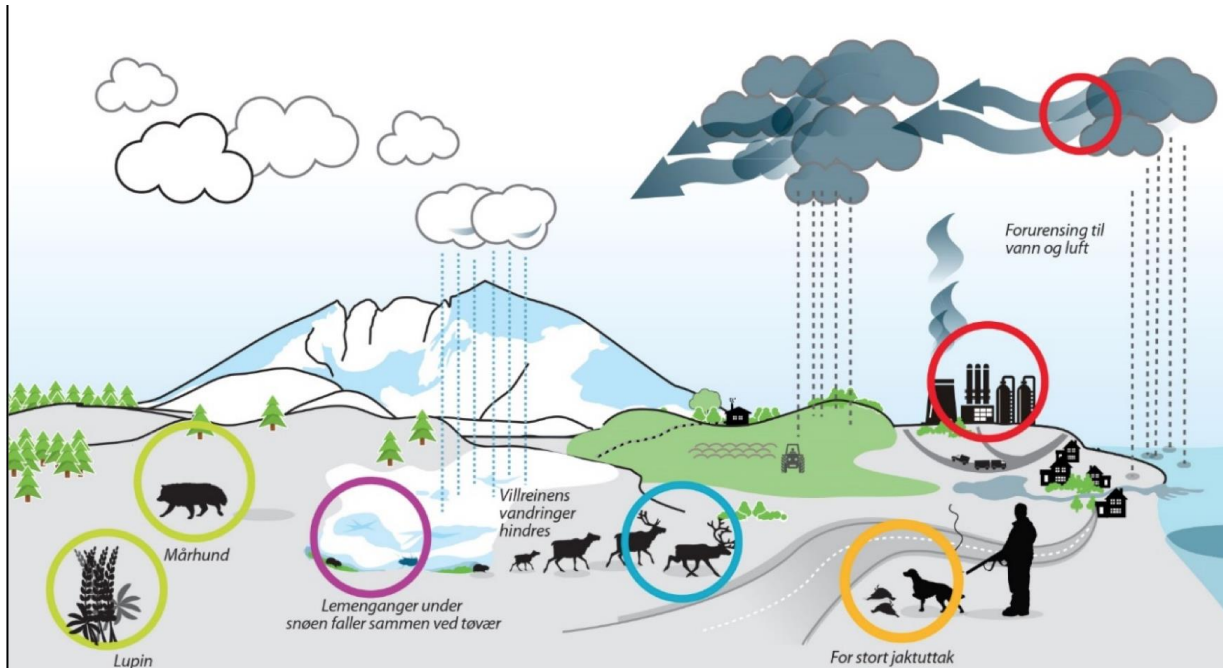
- Spesielt ille på naturtyper – faglig ekspertise estimerer at **75 % av verdifulle naturtyper i Norge ikke er kartlagt!**
- Artsdatabanken mener 25 % av kunnskapen om arter mangler!

Bruk Artskart – se Kristoffers foredrag

Hvilke effekter?

Fremmede organismer

Fremmede organismer kan utkonkurrere stedegne arter, forandre næringskjedene og føre med seg nye sykdommer.

Klimaendringer

Klimagassutslipp fører til temperaturøkninger og endret nedbørsmønster. Klimasoner forskyves og levevilkår og livssykluser påvirkes.

Arealendringer

Utbygging, infrastruktur, industri og landbruk kan påvirke leveområder.

Overhøsting

Høsting av en bestand som overstiger det naturen tåler. Evnen til rekruttering reduseres og resultatet blir bestandsnedgang.

Forurensning

Skadelige og giftige stoffer som spres i miljøet. Kan slippes ut fra industriprosesser og spres over lange avstander.

DEL 2

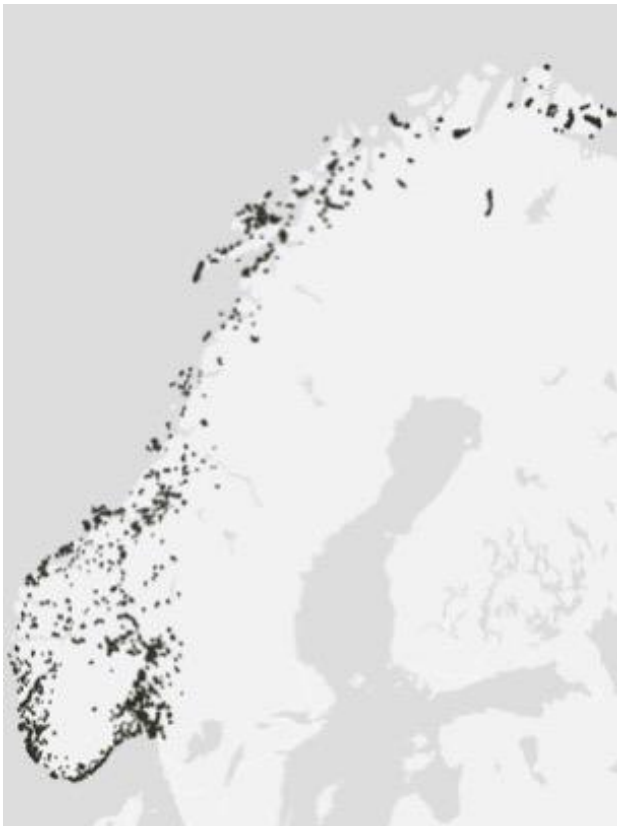

§ 9 Føre-var-prinsippet

*”Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. **Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.**”*

Føre-var- prinsippet aktuell når:

Det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold og/eller virkningene på naturmangfold

Det skal tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet

Kunnskapsgrunnlaget og føre-var

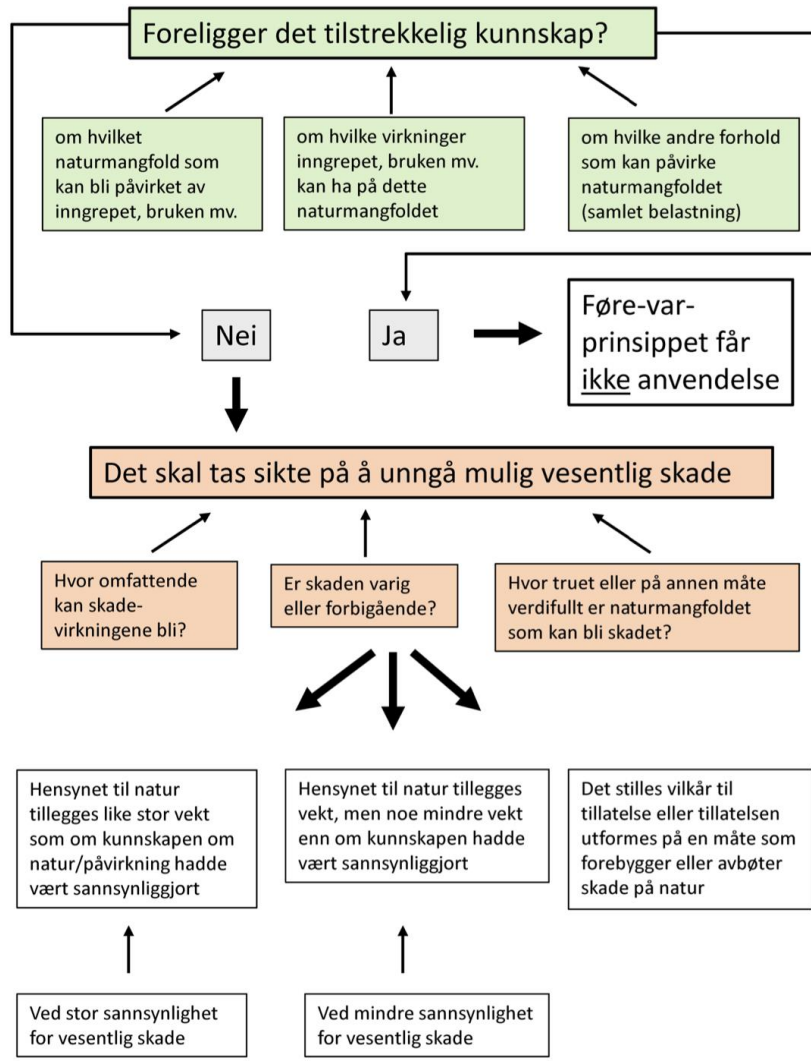
Nei til 100 hytter i Tvedestrand: Nml. §§ 8 og 9.

Miljøverndepartementet:

«Miljøverndepartementet stadfester ikke reguleringsplanen for Ulevåg. Naturmangfoldloven §§ 8, 9 viser til behovet for kunnskapsgrunnlag og vektlegging av føre-var-prinsippet ved offentlige beslutninger. Med bakgrunn i disse bestemmelsene og hensynet til klippeblåvingen i området, mener Miljøverndepartementet det må gjennomføres en kartlegging og utredning av det aktuelle økologiske funksjonsområdet, samt gjennomføres en innledende studie av klippeblåvingens forekomst i Tvedestrand, før utbygging kan skje.»

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

- *En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.*
- Sjekk §§ 4 og 5 – artenes og naturtypenes mengde og tilstand
- Andre tiltak i området
- Motvirke «bit for bit»-utbygging
- Fra første til siste belastning, presedensvirkninger, og fremtidig påvirkning

Tre kommunar gav fleire hundre ulovlege strandsoner-ja

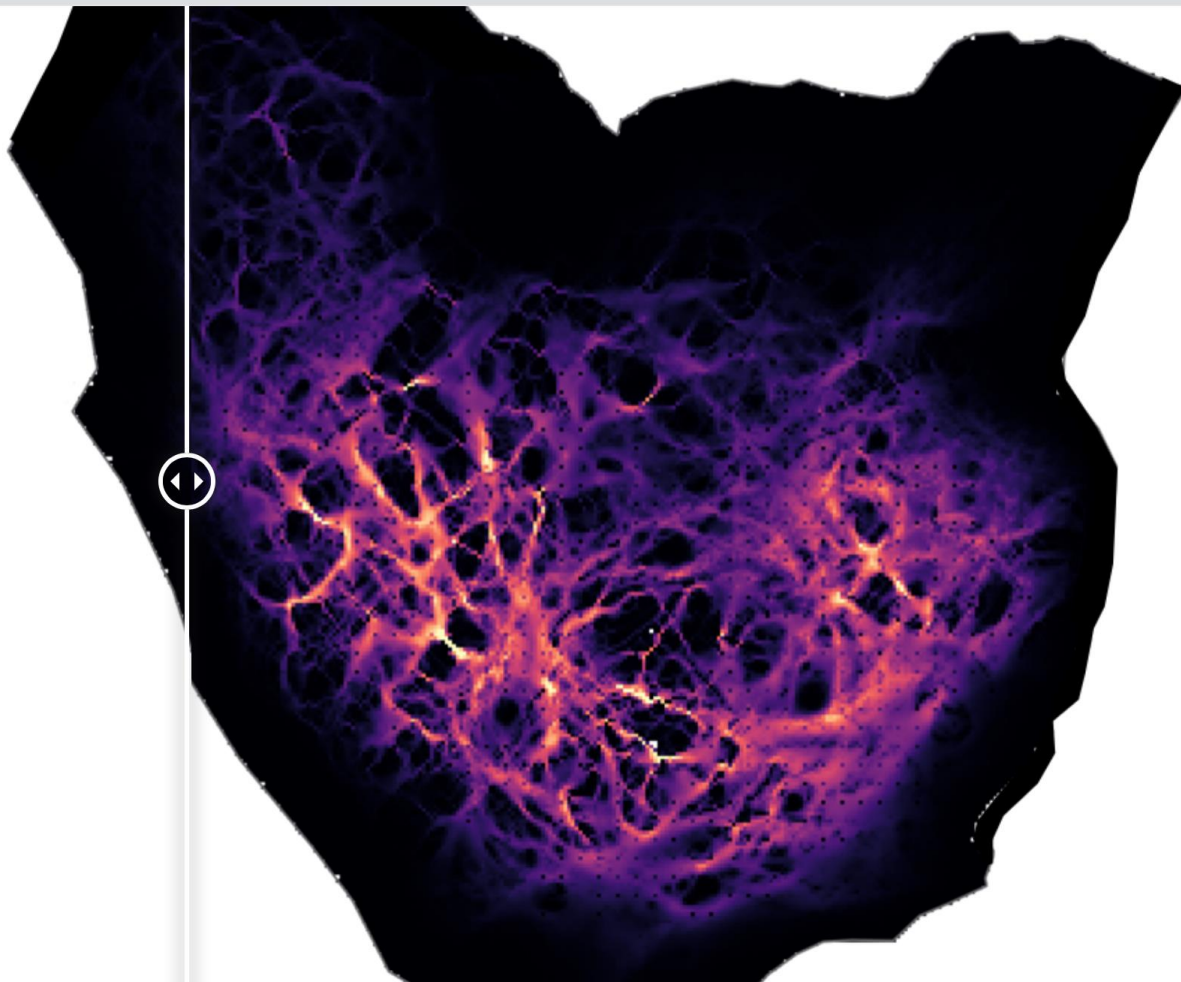
Mandal, Askøy og Kragerø gav totalt 750 dispensasjonar til bygging i strandsona på fire år. No får dei kraftig kritikk frå Sivilombodsmannen.

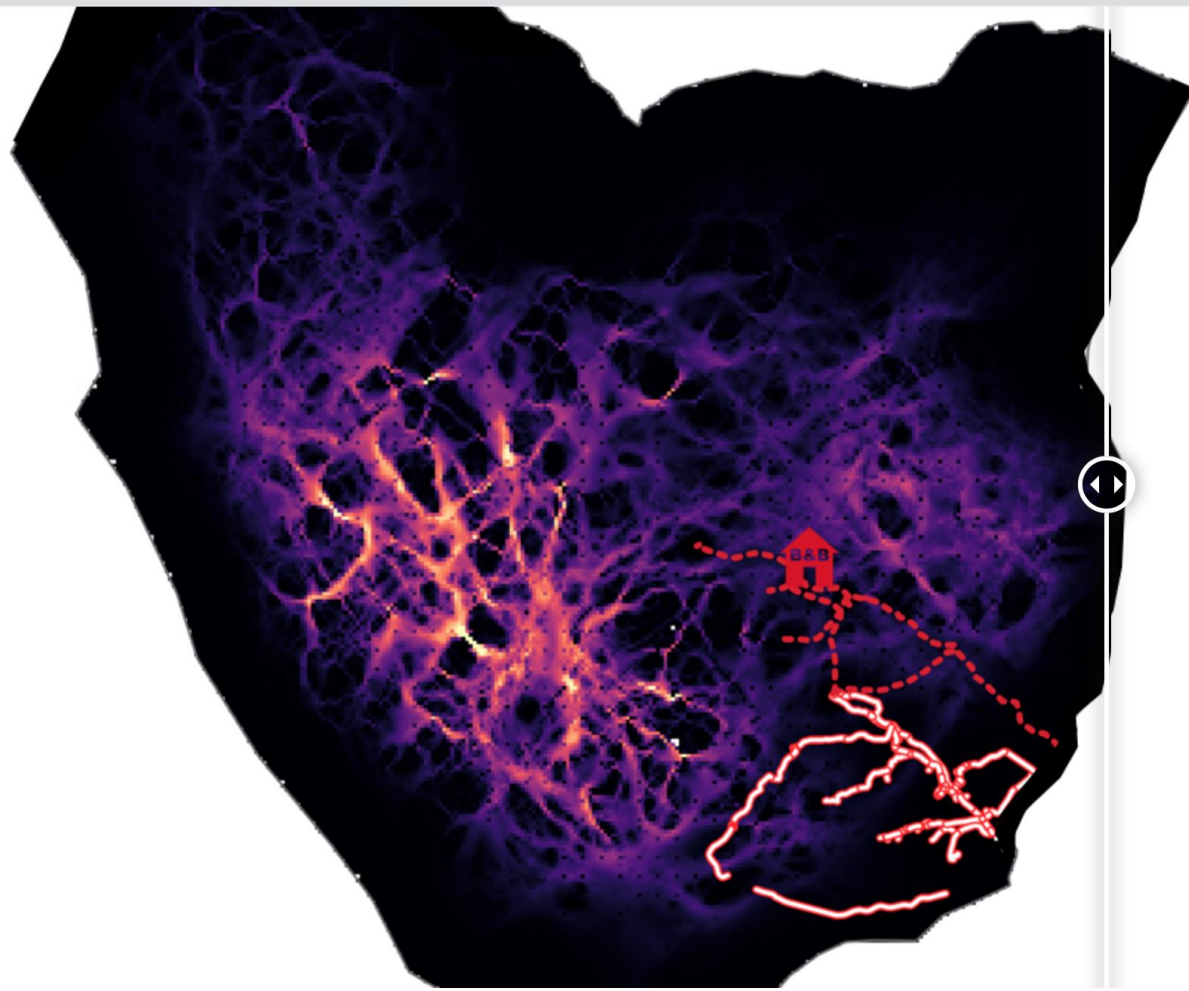

Livsårene

Gjennomgang av praktisering

GJENNOMGANG AV PRAKTISERING AV NATURMANGFOLDLOVEN

KURMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

DATE / REVISJON: 30. september 2014 / 01
DOKUMENTID: 126235-600-001

Multiconsult

- Viser at det er kun Fylkesmannen som klarer å bruke §10 etter intensjonen.
- Kan trekke den konklusjonen at kommunene og etatene mangler kompetansen
- Viser behovet av **arealregnskap** for å bedre synliggjøre sammenhengene – gi et bedre kunnskapsgrunnlag for §10

Sabima ønsker at kommuner har arealregnskap over naturtypene – hva

Romlig tilnærming til regnskap

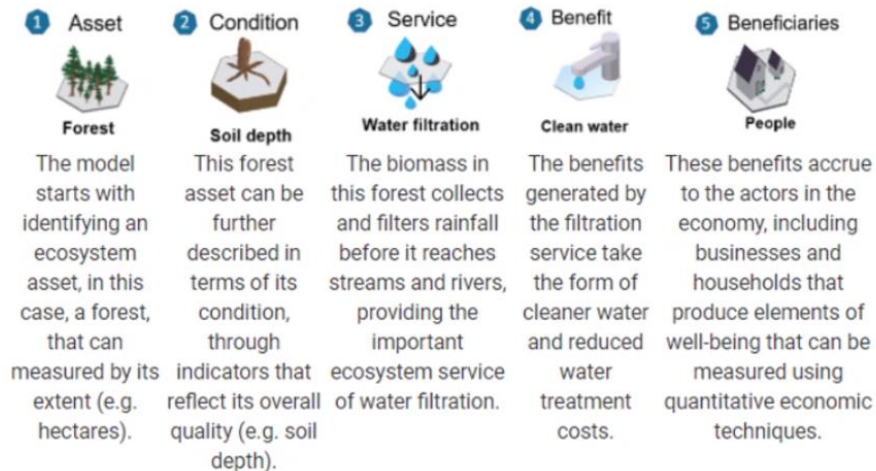
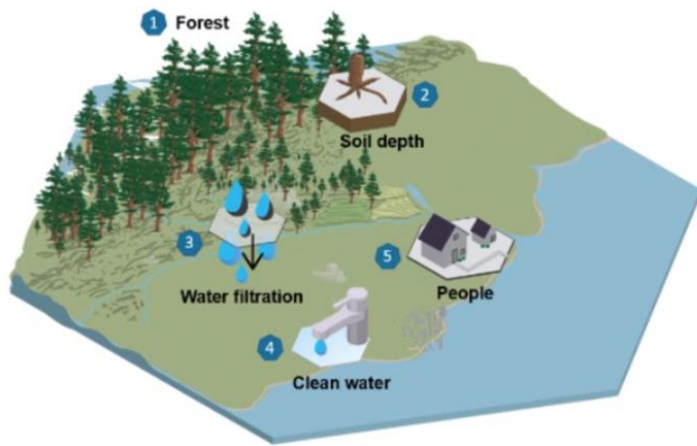

Figure 2: How ecosystem assets generate ecosystem services to beneficiaries in a spatial relationship

§ 11 Forurensere betaler

§ 12 Teknologikrav

- §11: **Tiltakshaveren skal dekke kostnadene** ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.
- §12: Skal ta utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater
- Gjelder ikke i havet

§11 §12

§11 Betale for å hente inn ny kunnskap

§12 Prinsippet tar sikte på å unngå eller begrense skade på naturmangfold ved valg av driftsmetoder, teknikk og lokalisering.

§ 12 kan ha betydning for tolkningen av adgangen til å sette vilkår etter sektorlover eller alminnelig vilkårs lære.

Mer om vilkår under KU

Styrker og svakheter ved loven

- Omfatter ALL natur. Den gamle naturvernloven dreide seg bare om vern.
- Lovfestingen av føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemtilnærming
- Loven er også enkelt skrevet og lett å finne frem i
- Se Miljødir veileder <https://www.regjeringen.no/contentassets/76ba044f8515433c93c259e7e86420f4/t-1554.pdf>
- Medfører ikke forbud
- Gjelder ikke havet, utenfor 12 nm
- Loven gir for mange kompromisser
- For lite prøvd av rettsvesenet – preventiv effekt

Konsekvensutredningar

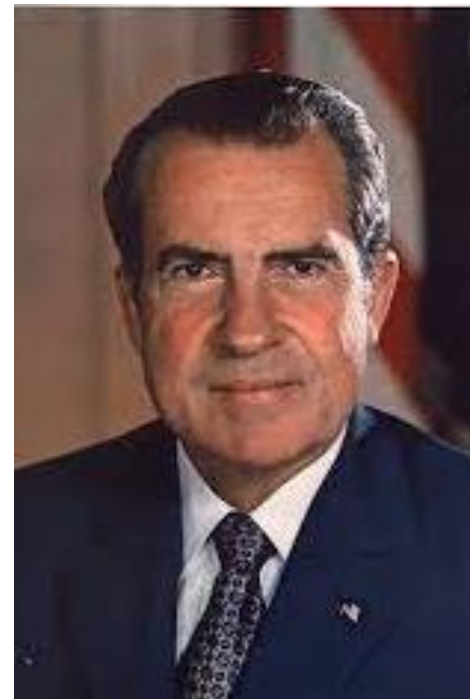
Naturmangfoldloven og Konsekvensutredninger (KU)

- §7-12 i naturmangfoldloven tydeliggjør og forsterke kravene i konsekvensutredningsforskriften (KU-forskriften) der naturmangfold blir berørt.
- KU-forskriften åpner for å stille strengere krav om utredning av naturmangfold og konsekvenser enn naturmangfoldloven § 8, særlig gjelder dette for innhenting av ny kunnskap. Det er derfor KU-forskriften som setter rammene i de større inngrepssakene,
- Naturmangfoldloven § 8 tydeliggjør behovet for kunnskap før beslutning tas. Dette bidrar til at KU-en blir beslutningsrelevant, slik at det ikke oppstår en føre-var situasjon i henhold til § 9.
- Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven tillegges større vekt i konsekvensutredninger enn tidligere, slik at bl.a. arter og naturtyper ses i en større sammenheng.
- Bestemmelsene i §§ 11 og 12 bidrar til større fokus på å utrede alternativer i konsekvensutredningen, samt å arbeide med forslag til avbøtende tiltak og oppfølgende undersøkelser og hvem som bærer kostnadene for disse.

Hva er egentlig KU?

- En systematisk kartlegging og vurdering av en plan eller et tiltaks konsekvenser
- Inkluderer hele prosessen og alle faktorer som bringer frem informasjon: Varsling – høring – medvirkning – og faktiske undersøkelser
- Er både hele «prosessen» og det fysiske dokumentet

Hvorfor KU?

Regler om KU kom som en reaksjon på mangeårig rasering av naturen uten tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene.

- Konsekvensutredninger skal:
 - klargjøre virkningene av planer og tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn PBL §14-1
 - bidra til at virkningene for miljø og samfunn blir tatt hensyn til når et tiltak planlegges
 - bidra til samme hensyn når det tas stilling til om tiltaket skal gjennomføres
 - sikre en åpen prosess slik at alle berørte parter blir hørt

Planer og tiltak som alltid skal ha KU

- Kommunens arealplan
- Reguleringsplan - skal ha konsekvensutredning **dersom planen kan medføre vesentlige virkninger for miljø eller samfunn**. Se§ 10.

PBL §4-2 ledd2

*For regionale planer og kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – **konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn.***

- Tiltak etter andre lover https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854/KAPITTEL_9#KAPITTEL_9

Vesentlige virkninger?

Utvalgte naturtyper (naturmangfoldloven kapittel VI)	Dersom en plan eller et tiltak kan forringe en utvalgt naturtype når det gjelder utbredelse eller forekomstenes økologiske tilstand, kan dette normalt utløse konsekvensutredning. Ved vurdering av om naturtypen kan bli forringet, må det blant annet legges vekt på hvilken virkning tiltaket kan forventes å ha på forekomsten, hvor utbredt naturtypen er og hvilken verdi den aktuelle forekomsten har for naturtypen som helhet.
Prioriterte arter	Dersom en plan eller et tiltak kan påvirke prioriterte arter og ev. økologiske funksjonsområder negativt vil dette normalt utløse konsekvensutredning.

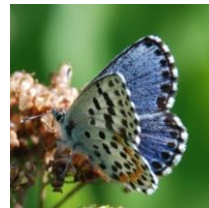
Utvalgte naturtyper (8)

- Slåttemark (2011)
- Slåttemyr (2011)
- Kalksjøer (2011)
- Kalklindskog (2011)
- Hule og gamle eiker (2011)
- Kystlynghei (2015)
- Olivinskog (2021)
- Åpen grunnlendt kalkmark (2021)

Prioriterte arter (14)

- Svarthalespove (EN)
- Dverggås (CR)
- Honningblom (CR)
- Rød skogfrue (CR)
- Trøndertorvmose (EN)
- Svartkurle (EN)
- Skredmjelt (CR->EN)
- Dvergålegras (EN)
- Elfenbenslav (EN)
- Eremitt (RE->CR)
- Elvesandjeger (EN)
- Dragehode (VU) (bille (EN) på lasset)
- Klippeblåvinge (EN->CR)
- Fjellrev (CR)

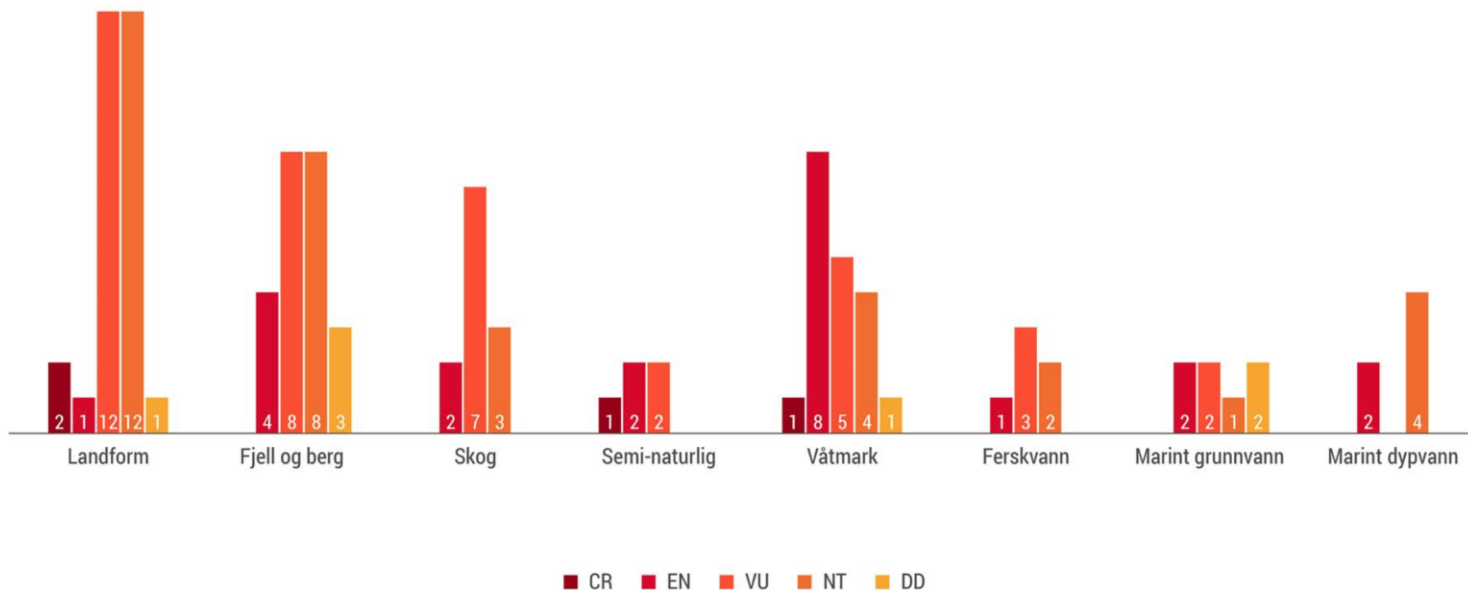

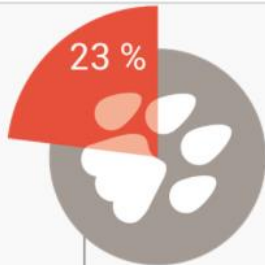
Vesentlige virkninger?

b) Truede arter eller naturtyper, verdifulle landskap, verdifulle kulturminner og kulturmiljøer, nasjonalt eller regionalt viktige mineralressurser, områder med stor betydning for samisk utmarksnæring og reindrift og områder som er særlig viktige for friluftsliv	
Truede arter eller naturtyper	Dersom en plan eller et tiltak er lokalisert helt eller delvis innenfor lokaliteter av truede naturtyper eller leveområder/funksjonsområder for truede arter, vil dette normalt utløse konsekvensutredning.
Verdifulle landskap	Dersom en plan eller et tiltak helt eller delvis er lokalisert innenfor sjeldne og representative landskap med særlige kvaliteter, landskap med særlig lokal verdi, vil dette normalt utløse konsekvensutredning.

Hva sier rødlista?

I Norsk rødliste for naturtyper 2018 er 258 naturtyper vurdert. Av disse står 123 på Rødlista og 74 er vurdert som *truet*.

Pattedyr

73 vurderte
17 truete

Fugler

232 vurderte
46 truete

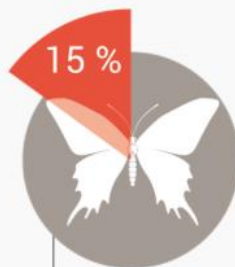
Karplanter

1357 vurderte
246 truete

Lav

1389 vurderte
271 truete

Sommerfugler

2151 vurderte
319 truete

Vepser

954 vurderte
127 truete

Størst andel truete arter finnes i artsgruppene pattedyr, fugler, karplanter, lav, sommerfugler og vepser. Se i venstremenyen for flere resultater.

Gangen i KU – se forskrift KU fra §13

1. Forslagstiller (utbygger) utvikler et planprogram med forslag til hva som skal utredes.
2. Høring av planprogram med forslag til hva som skal utredes. **Her er dere stemme viktig**
3. Ansvarlig myndighet fastsetter planprogram/ ansvarlig myndighet stopper videre utredning
4. Forslagstiller (utbygger) ansvarlig for utarbeiding av KU
5. Høring av KU (6 uker) – **Her er deres stemme viktig**
6. Ansvarlig myndighet skal på bakgrunn av KU og høring enten godkjenne eller sette krav om tilleggsutredning (ytterligere dokumentasjon)

Natur i maskineriet

Det kunne ha blitt jubel da konsulenten kom på kontoret med opptak av utrydningstruet hubro. Men når kunden er en utbygger, er sjeldne fugler ikke alltid gode nyheter.

PUBLISERT 21. JAN. KL. 10:59

Astri Thunold
@strith
Journalist

Asgeir Heimdal Reksnes
Journalist

Anders Nøkling
Innholdsutvikler

Regelen er den samme i alle byggesaker:

Utbyggerne skal selv undersøke hvilke følger planene deres kan få for

naturen

Rapport avslører lovbrudd mot naturen - jussekspert vil ha miljødomstol

Alle som vil grave i naturen skal først sjekke hvilke følger det kan få. Jobben gjøres så dårlig at det er lovstridig i flere saker, viser en ny rapport. – Ikke vår skyld, sier utbyggere.

Rapporten slår fast at myndighetene må bære mye av ansvaret for dårlig konsekvensutredning.

FOTO: THERESE G. PISANI / NRK

Astri Thunold

@strith

Journalist

Asgeir Heimdal Reksnes

Journalist

Publisert 15. mars kl. 20:37

Oppdatert 17. mars kl. 09:55

- 57 prosent hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av samlet belastning i området: Brudd med forskrift om konsekvensutredning (KU) og Lov om naturmangfold §10
- 71 prosent hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av usikkerhet. Brudd med KU-forskriften
- Ingen av utredningene hadde undersøkt følgene for økosystemtjenester. Det er de tjenestene urørt natur selv leverer, som karbonlagring i myr og beskyttelse mot flom og erosjon.
- 69 prosent manglet realistisk beskrivelse av null-alternativet, altså følgene for naturen dersom det ikke blir utbygging. Det er nødvendig for reelt å kunne vurdere konsekvensene. Brudd med KU-forskriften
- 48 prosent hadde dårlig til svært dårlig kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere risiko for skader på naturen
- 43 prosent bygget på utilstrekkelig feltarbeid

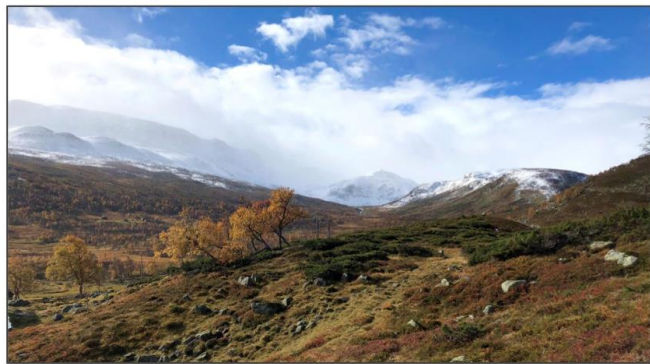
RAPPORT

Evaluerings av konsekvensutredninger etter kapittel 5 i forskrift om konsekvensutredninger

OPPDRAGSGIVER: KLIMA OG MILJØDEPARTEMENTET (KLD)

DATO: 5. FEBRUAR 2021

DOKUMENTKODE: 10220344-TVF-RAP-01

Multiconsult

Krav til kunnskap som skal innhentes

- Innhold og omfang skal tilpasses den aktuelle planen eller tiltaket. Se § 17.
- Innholdet skal være relevant for de beslutninger som skal tas. Se § 17.
- Ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Se § 17.
- Skal redegjøre for alternativer. Se § 19.
- Skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet). Se § 20.
- Skal beskrive utfordringer, tekniske mangler og kunnskapsmangler, samt de viktigste usikkerhetsfaktorene. Se § 22.

[Forside](#) > [For myndigheter](#) > [Arealplanlegging](#) > Konsekvensutredninger for klima og miljø

Veileder | M-1941

Konsekvensutredninger for klima og miljø

Når vi ønsker å bruke arealer til ulike formål, må det vurderes hvilke konsekvenser planen eller tiltaket kan få for klima og miljø.

Krav til prosess og innhold

Ansvar - Krav om konsekvensutredning - Medvirkning -
Utredningskrav

Kunnskapsgrunnlaget

Innhente kunnskap - Vurdere alternativer - KU for overordnede
planer

Vurdere miljøkonsekvensene av planen eller
tiltaket

Finne gode miljøløsninger

§17 Generelt om kravet til innholdet

Forslagsstiller skal utarbeide en konsekvensutredning som skal ta utgangspunkt i krav til dokumentasjon som følger av dette kapitlet. Konsekvensutredningens innhold og omfang skal tilpasses den aktuelle planen eller tiltaket, og være relevant for de beslutninger som skal tas.

Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. **Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes.**

Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse.

§19 Beskrivelse av planen eller tiltaket

Beskrivelsen av planen eller tiltaket skal omfatte:

- a.) tiltakets fysiske egenskaper, lokaliseringen, nødvendige rivningsarbeider og arealbehovet i både bygge- og driftsfasen
- b.) de viktigste trekkene ved tiltakets driftsfase, som tiltakets energibehov, energiforbruk, energiløsninger, transportbehov og typen og mengden naturressurser som vil bli brukt
- c.) et anslag over typen og mengden avfall, reststoffer, utslipp og forurensning som vil produseres i bygge- og driftsfasen
- d.) hvor sårbar planen eller tiltaket er for klimaendringer og naturfarer som flom, skred, stormflo og stigning i havnivået.

Konsekvensutredningen skal også redegjøre for de alternativene til utforming, teknologi, lokalisering, omfang og målestokk som forslagsstilleren har vurdert, og en utredning av relevante og realistiske alternativer. Valget skal begrunnes mot de ulike alternativene, og sammenligninger av virkningene for miljø og samfunn av de ulike alternativene skal fremgå.

A close-up, profile view of a middle-aged man with short, light-colored hair and glasses. He is wearing a light blue button-down shirt and a dark strap over his shoulder. He is looking out of a window, with a blurred background of an interior space featuring warm, yellowish lights and some greenery. The lighting is soft and natural, coming from the window he is looking out of.

“ Vi vil jo ikke sitte på fasiten på hva det nøyaktige utslippet er. Hvordan skal du måle myren? Skal du grave opp myren og slippe ut for å måle den?

 Tore Askeland, prosjektleder ferjefri E39

§20 Beskrivelsen av miljøtilstanden

Konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og **en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet).**

Beskrivelsen skal bygge på tilgjengelig informasjon.

§22 Metode, kilder og usikkerhet

Konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av de metodene som er brukt for å kartlegge virkningene for miljø og samfunn.

Beskrivelsen skal omfatte utfordringer, tekniske mangler og kunnskapsmangler som har påvirket sammenstillingen av informasjonen og de viktigste usikkerhetsfaktorene ved utredningen.

Utredningen skal inneholde en liste med opplysninger om de kildene som er brukt i beskrivelser og vurderinger i rapporten.

En konsulent skulle ha vært på befaring to forskjellige steder, for to ulike kunder – samtidig.

I den ene rapporten oppgir konsulenten å ha vært tre dager på feltarbeid på Bremangerlandet.

I den andre rapporten skriver han at har brukt **de samme tre** dagene på å kartlegge Vågsvåg, på den andre siden av fjorden.

Hvordan var dette mulig?

3.-5.mai skal konsulenten ifølge den ene rapporten ha undersøkt natur og fugleliv i det planlagte vindkraftområdet i Bremanger. Det er 7 km² med ulendt terreng.

Gangen i KU – se forskrift KU fra §13

Forslagstiller (utbygger) utvikler et planprogram med forslag til hva som skal utredes.

Høring av planprogram med forslag til hva som skal utredes. Her er dere stemme viktig

Ansvarlig myndighet fastsetter planprogram/ ansvarlig myndighet stopper videre utredning

Forslagstiller (utbygger) ansvarlig for utarbeiding av KU

Høring av KU (6 uker) – Her er deres stemme viktig

Ansvarlig myndighet skal på bakgrunn av KU og høring enten godkjenne eller sette krav om tilleggsutredning (ytterligere dokumentasjon)

Kan stille vilkår – se PBL §14-1

Formålet med bestemmelsene er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av tiltaket eller planen, og når det tas stilling til om, **og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket eller planen kan gjennomføres.**

Om kommunen prøver seg på dispensasjon se PBL §12-1

For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, kreves det reguleringsplan. Tillatelse etter § 20-2, jf. 21-4 for slike tiltak, kan ikke gis før det foreligger reguleringsplan.

Kontrollspørsmål

Kunnskapsgrunnlaget (§8)

- Hva har vi av relevant kunnskap om økosystemer, naturtyper og arter i området?
- Hvor er kunnskapen hentet fra?
- Hva slags type kunnskap har vi?

Føre-var-prinsippet (§9)

- Er kunnskapsgrunnlaget godt nok?
- Bør føre-var-prinsippet anvendes?

• **Prinsippet om samlet belastning (§10)**

- Hvor mye har vi av gjeldende naturtype/økosystem?
- Hva vil den samlede belastning av omsøkt bruk/tiltak og framtidige bruk/tiltak være?
- Hva betyr dette for vurderingen?

Kommunepolitikerne er ikke allvitende – noen tips

- Gjør viktige naturområder kjent i kommunen, mye vanskeligere å bygge/ødelegge noe som mange har kunnskap om.
- Politisk endring tar tid – ikke vent til nytt planforslag kommer før du tar kontakt med politikerne.
- Kommunedelplan naturmangfold – synligjør naturverdier i kommunen (støtteordning fra Miljødirektoratet).
- I en aktuell sak – reis til det området som berøres
- Vær konkret i høringer/svar

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Kommunedelplan for
naturmangfold i Fredrikstad

VEDTATT AV BYSTYRET 18.10.2018

Til **Den det måtte gjelde**

Dato xx.xx.xx

Sakstittel

Påpekning av mangelfull utredning etter naturmangfoldloven

Vi viser til sak xxx , og vil påklage mangelfull behandling i henhold til naturmangfoldlovens § 7 (prinsipper for offentlig behandling og §§ 8– 12).

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet som berører natur, jf. naturmangfoldloven § 7. Det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Manglende vurdering etter naturmangfoldlovens alminnelige bestemmelser er å anse som saksbehandlingsfeil, på lik linje med brudd på § 17 i forvaltningsloven "forvaltningsorganets utrednings – og informasjonsplikt".

Vurderinger etter:

§ 8 (Kunnskapsgrunnlaget)

§ 9 (Føre-var-prinsippet)

§ 10 (Økosystem tilnærming og samlet belastning)

§ 11 (Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

§ 12 (Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

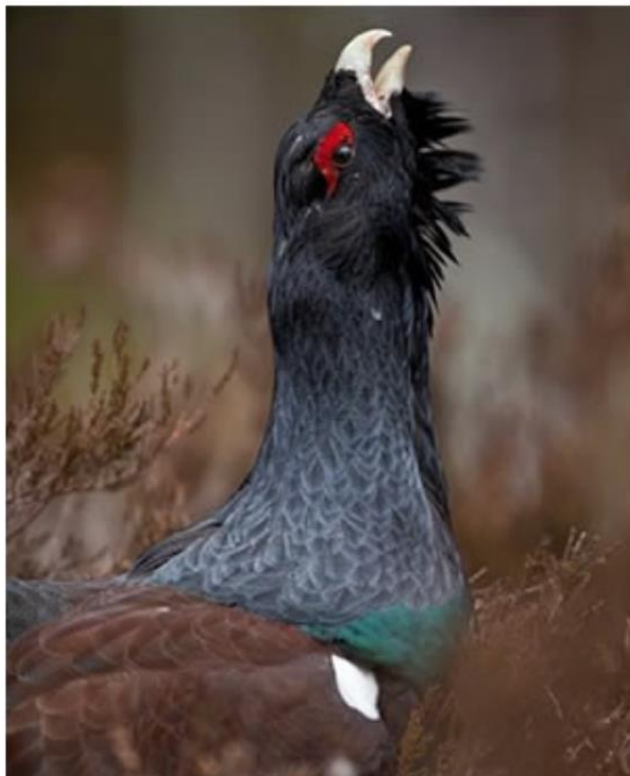
Naturmangfoldlovens krav er ikke ivaretatt, og det ansees som en alvorlig saksbehandlingsfeil.

Vi ber om at prosjekt xxx sendes tilbake for ny saksbehandling etter naturmangfoldloven, oppgraderes i tråd med gjeldende lovverk, og at konsekvenser av dette følges i den videre planprosessen.

Med hilsen

xxx

Manglende bruk av prinsippene

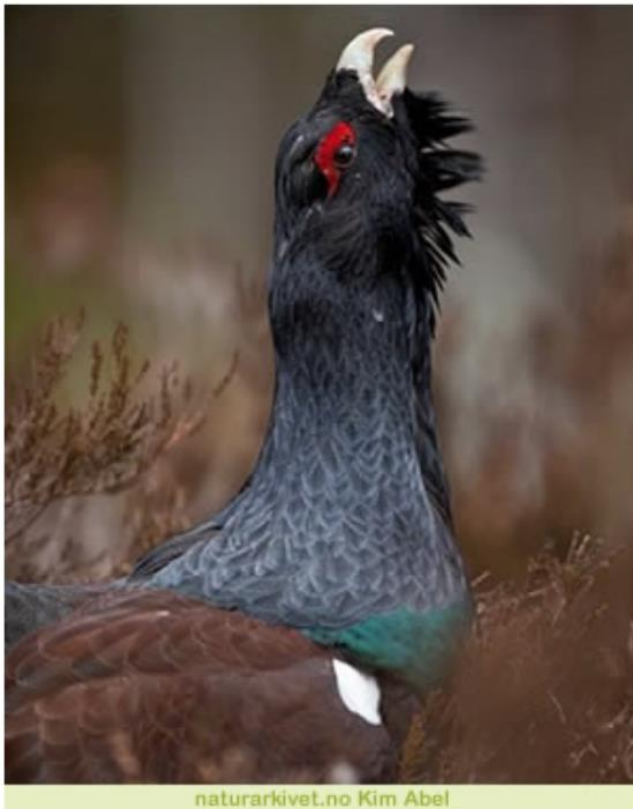
naturarkivet.no Kim Abel

Det er et krav etter § 7 at vedtak skal vise hvordan prinsippene er vurdert og vektlagt i saken. Dette for at omverdenen skal se at naturmangfoldhensyn er vurdert og vektlagt i saken. Etter forvaltningsloven kan enkeltvedtak påklages og overordnede myndigheter kan ta opp vedtak på eget tiltak. Dersom prinsippene ikke er behandlet i saken vil det være en saksbehandlingsfeil.

Hva tror du feilen innebærer? *Klikk på det du tror er riktig.*

- ☐ Vedtaket kan være ugyldig
- ☐ Det har ingen betydning for vedtaket
- ☐ Saken skal alltid behandles på nytt

Manglende bruk av prinsippene

Det er et krav etter § 7 at vedtak skal vise hvordan prinsippene er vurdert og vektlagt i saken. Dette for at omverdenen skal se at naturmangfoldhensyn er vurdert og vektlagt i saken. Etter forvaltningsloven kan enkeltvedtak påklages og overordnede myndigheter kan ta opp vedtak på eget tiltak. Dersom prinsippene ikke er behandlet i saken vil det være en saksbehandlingsfeil.

Hva tror du feilen innebærer? *Klikk på det du tror er riktig.*

- ☒ Vedtaket kan være ugyldig
- ☐ Det har ingen betydning for vedtaket
- ☐ Saken skal alltid behandles på nytt

Riktig. Vedtaket kan anses ugyldig fordi saken ikke er godt nok belyst og at det ikke er tatt hensyn til naturmangfoldet. Dersom slik manglende vurdering kan ha hatt betydning for utfallet i saken, kan vedtaket kjønnnes ugyldig og bli omgjort. Det kan også føre til at du må behandle saken på nytt. For å sikre at vedtakene står seg for ettertiden, er det viktig å bruke prinsippene.

Når anses § 8 for oppfylt?

naturarkivet.no Kim Abel

Hvilke av disse punktene må være utført kan du anse § 8 som oppfylt?

Klikk på de du mener er riktige.

- ☐ Det er funnet frem kunnskap om hvilken natur som finnes på stedet
- ☐ Naturforholdene på stedet er beskrevet i saken og det er sagt noe om hva slags status naturen har (vanlig, truet, nært truet osv.)
- ☐ Effektene av det konkrete tiltaket på disse naturverdiene er beskrevet
- ☐ Det er beskrevet hvor kunnskapen er hentet fra

Check answer

Når anses § 8 for oppfylt?

Hvilke av disse punktene må være utført kan du anse § 8 som oppfylt?

Klikk på de du mener er riktige.

- ☒ Det er funnet frem kunnskap om hvilken natur som finnes på stedet
- ☒ Naturforholdene på stedet er beskrevet i saken og det er sagt noe om hva slags status naturen har (vanlig, truet, nært truet osv.)
- ☒ Effektene av det konkrete tiltaket på disse naturverdiene er beskrevet
- ☒ Det er beskrevet hvor kunnskapen er hentet fra

Riktig. Alle elementene over bør belyses i saken. Det er derfor ikke nok å si hva som finnes av naturmangfold på stedet.

Utsatt spørsmål

A small bird, possibly a flycatcher, is perched on a mossy branch. The bird has a bright orange throat and chest, a greyish-brown head, and a pale yellowish-buff belly. It is facing right. The background is a blurred forest scene with mossy branches.

Ikke gi deg!